

Prognóza krajinoekologických podmínek fytogeografických okresů v ČSR

Prognose landschaftsökologischer Bedingungen der phytogeographischen Bezirke in der ČSR

Jan Štěpán

ŠTĚPÁN J. (1976): Prognóza krajinoekologických podmínek fytogeografických okresů v ČSR. [Prognose landschaftsökologischer Bedingungen der phytogeographischen Bezirke in der ČSR.] — *Preslia, Praha, 48 : 165—185.*

In der ČSSR wurden in den vergangenen Jahren Prognosen für die Entwicklung der meisten Wirtschaftszweige ausgearbeitet. In der abschliessenden Etappe wurden Prognosen für die Urbanisierung der Tschechischen Sozialistischen Republik und der Slowakischen Sozialistischen Republik bis zum Jahre 2000 entfaltet. Auf Grund der Angaben aus diesem prognostischen Arbeiten hat der Autor versucht, eine Prognose der landschaftsökologischen Bedingungen der phytogeographischen Bezirke in der ČSR zu schaffen. Der Zweck dieses Artikels besteht darin, eine grundlegende Übersicht darüber zu schaffen, welche urbanistischen Faktoren (der gesellschaftlichen Entwicklung, der Entwicklung der Wirtschaft, der einzelnen Gebiete im Staat usw.) in der nächsten Zukunft den Stand und die Entwicklung der Vegetationsdecke in der ČSR negativ beeinflussen werden. Gleichzeitig sollen diese Bemerkungen die botanische Forschung in Gebiete lenken, die in naher Zukunft durch Investierungstätigkeit, die Entfaltung einer intensiven Landwirtschaft, durch Bauten der Wasserwirtschaft usw. zerstört werden.

Ministerstvo výstavby a techniky ČSR, oddělení životního prostředí, Slezská 7, 12000 Praha 2, Československo.

ÚVOD

Současný stav československé krajiny a veliké civilizační zásahy i jejich důsledky, které ji již v posledních desetiletích zasáhly a zejména ty, které lze očekávat, vyvolávají četná varující upozornění, soustředěná jak na stav a další vývoj přírody a krajiny, tak na všechny jejich složky. Vcelku oprávněně, a to nejen u botanických odborníků a botanické veřejnosti, jsou v popředí zájmů problémy vegetačního krytu, jeho ochrany, vývoje a zaměření výzkumu na otázky s tím spojené.

V uplynulém vývoji se, žel, dvě rozsáhlé oblasti — ekonomie a ekologie — dostávaly spíše většinou do rozporu. Z něho vycházela často „vítězná“ ekonomie. Druhé straně bylo jasné, že vítězství je jen zdánlivé, a to ke škodě nejen ekologie, ale i ekonomie samé.

Četné skutečnosti, např. celosvětové i československá tendence péče o životní prostředí, vážné úsilí mezinárodních institucí i vlád napovídá, že ekologie se dostává do rovnocenné polohy s ekonomikou při řešení otázek rozvoje přírody a krajiny i celé společnosti.

Ekologie krajiny jako součást územního plánování (v tomto smyslu je chápána v dalších odstavcích) se zabývá komplexním studiem vzájemných vztahů souborů abiotických a biotických krajinných prvků a jejich prostředí včetně činnosti člověka a v závislosti na ní, a konečně praktickým řešením resp. návrhem optimální úpravy těchto vztahů i prostředí.

Na botanické mapě republiky vedle míst bílých (zachycujících oblasti málo prozkoumané, většinou tzv. botanicky „chudé a nezajímavé“), vedle ploch s dokonalými mapovými znaky, znázorňujícími oblasti výborně prozkoumané, přibývá stále více ploch příslušejících zatím posledním vývojovým fázím zkulturnění krajiny — kulturní stepi, krajinně zastavěné a devastované. Z těchto ploch a oblastí zmizely nejen fytogeograficky významné druhy, ale v mnoha případech veškerá vegetace. Na druhé straně výzkum v těchto oblastech přináší nové, často překvapující nálezy v druhovém zastoupení (komunikační uzly, sídlištní a průmyslové aglomerace apod.), nebo významné poznatky z ekologie druhů a společenstev na těchto extrémních stanovištích (staré výsypky, nové rekultivace apod.).

Dnešní krajina je výslednicí procesů civilizace (agrarizace, kolonizace, urbanizace, industrializace, chemizace atd.) probíhající již několik tisíciletí (obr. 1). Ve všech fázích vývoje krajiny působily na krajinu vlivy přímé (likvidace ploch, stanovišť, lokalit) i vlivy nepřímé (rapidně se projevující zejména v posledních desetiletích: průvodní jevy koncentrace obyvatel do aglomerací, znečištění ovzduší a vody, negativní vlivy způsobené motorizací, rozvojem živelné rekreace atd. Zvláště citlivé negativní jevy způsobuje poslední jmenovaná oblast, protože „věnuje“ pozornost z hlediska botanického těm nejceňnějším stanovištím: dotykovým okrajům základních ekosystémů: les — voda, voda — louka, louka — les. Podle některých autorů jsou v metodikách hodnocení přírodních předpokladů pro rekreaci právě okraje lesních porostů a vodních ploch a toků hodnoceny nejvýše!).

Tyto vlivy a jejich důsledky jsou všeobecně známy a další poznámky nemají být jejich opakováním nebo jedním z řady stesků nad mizejícími stanovišti, druhy a společenstvy.

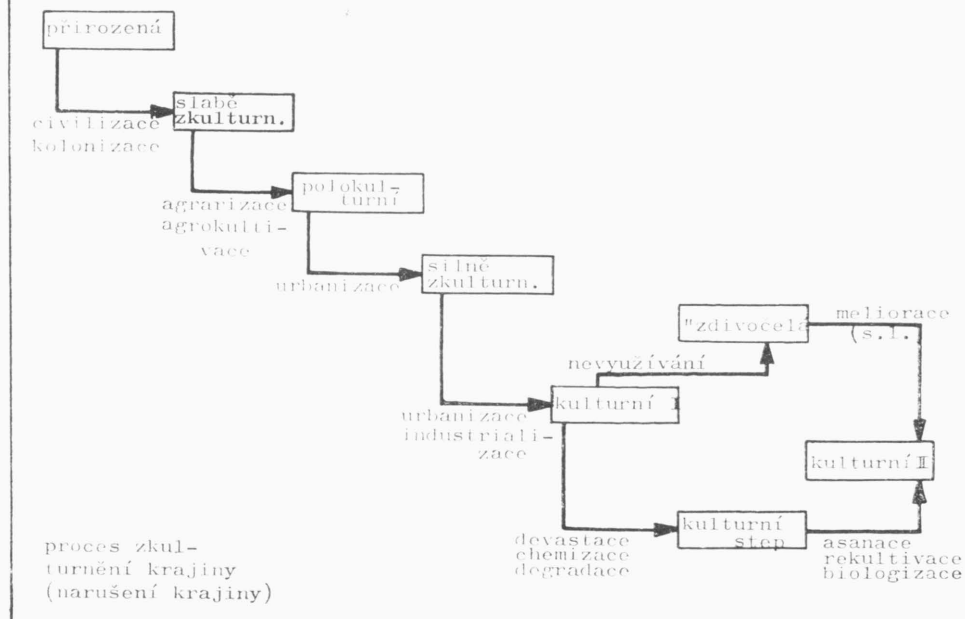
Je to pokus o perspektivní pohled na vývoj krajiny obecně a podmínek vývoje vegetačního krytu zvláště, které budou ovlivněny vývojem obyvatelstva našeho státu, vývojem urbanizace, změnami technologických postupů a dalšími faktory vyznačujícími vědecko-technickou revoluci. Na mnoha místech a při mnoha příležitostech se uvažuje o společnosti a krajinně ve futurologických či prognostických kritériích. Tyto poznámky mají československé botanické odborníky upozornit na některá fakta a hlediska vyplývající z naznačených úvah.

METODA PROGNOTICKÝCH PRACÍ

Počáteční teoretické úvahy nebo dokonce pokusy o prognózování byly u nás orientovány na spekulativní rozvádění jednotlivých dílčích metod, jež k nám přicházely z různých zahraničních pramenů. Nedostatek soustavné vědecké prognostické práce však omezoval možnost objektivně rozlišit, která z metod má skutečný význam pro zkvalitnění socialistického plánování a řízení, nebo která se pohybuje jen na okraji možného vstupu do konkrétního využití.

Proto se zákonitě ve druhé polovině šedesátých let objevuje prognostika jako specializovaná vědeckovýzkumná a aplikační činnost, která stejně jako plánování je významným nástrojem v procesu řízení společenského rozvoje. Podobně jako v SSSR, NDR i v ČSSR bylo přistoupeno ke zpracování prognóz. Podle usnesení federální vlády ČSSR č. 73 z 11. března 1971 a na ně navazujících usnesení národních vlád obou republik bylo uloženo vytvořit systém prognostických prací v Československu. Úkoly, které od té doby byly zpracovány nebo jsou rozpracovány (celkem přes 50), mají umožnit konfrontaci dnes zamýšlených rozhodnutí s odhadem podmínek v době jejich realizace a skutečného působení. Prognózy mají být vypracovány v alternativách tak, aby po konfrontaci s možnostmi mohla být přijata optimální varianta společenského a ekonomického rozvoje.

Tato skutečnost souvisí bezprostředně se vztahem prognóz k životnímu prostředí, resp.

Obr. 1. — Schéma vývoje zkulturnění krajiny. — Abb. 1. — Entwicklungsschema der land-
schaftlichen Kulturbeeinflussung.

s prognózou vývoje životního prostředí. Tato do určité míry slovní hříčka vyjadřuje však dosti zřetelně závislost prognózování v oblasti životního prostředí na jednotlivých prognózách.

Návrhové období pro prognózy je rámcově vymezeno rokem 2000 s tím, že nejde pochopitelně o uzavřenou časovou etapu s ohledem na různorodý charakter základních prvků i stupeň jejich životnosti.

Finálním souhrnným výstupem ze soustavné prognostické činnosti má být dlouhodobý výhled rozvoje národního hospodářství ČSSR. Mezi podklady pro jeho zpracování budou vedle průřezových prognóz hlavních směrů vědeckotechnického rozvoje, vývoje územních celků a základních ekonomických parametrů i koncepční prvky vývoje a tvorby složek životního prostředí.

Z celospolečenského hlediska i z hlediska vývoje ochrany a tvorby přírodních složek životního prostředí patří k nejvýznamnějším prognóza urbanizace ČSR. Syntetizuje územní důsledky základních prognóz průřezových i odvětvových, koordinuje je s územními možnostmi jednotlivých prostorů a přispívá k zabezpečení souladu mezi hospodářským využitím území a přírodními složkami životního prostředí. Z odvětvových prognóz jsou z územního hlediska důležité zejména prognózy rozvoje těch výrobních odvětví, která jsou rozvojová a budou mít ve výhledu zvýšené nároky na celý soubor územně technických podmínek. Zmíněná prognóza urbanizace ČSR byla výchozím pracovním podkladem pro orientaci nástin prognózy krajinoekologických podmínek fytogeografických okresů ČSR.

PROGNÓZOVÁNÍ A VÝZKUM KRAJINY

Prognózování a využívání prognóz (národohospodářských, průřezových, odvětvových, územních) je dnes zcela běžné na všech úrovních řízení socialistické společnosti při řešení složitých ekonomických, společenských, územně plánovacích i technických problémů.

Přírodní vědy obecně a zejména pak obory zabývající se krajinou a jejími

složkami včetně oborů zaměřených na vegetaci a flóru tato hlediska většinou dosud opomíjely.

Dnes je všeobecně známo, že antropické vlivy na vegetační kryt střední Evropy jsou nejméně stejně významné jako např. vlivy podnebí a půdní podmínky. Podle ELLENBERGA (1963) je stav krajiny, především pak rozmístění lesních porostů a nelesních krajinných prvků určen antropickými vlivy dokonce výrazněji, než přirozenými podmínkami prostředí.

Základní vztahy rostlinstva a prostředí i jednotlivé ekologické funkce jsou dostatečně známy a shrnuty v synekologii jako dílčím oboru geobotaniky. V ní se obvykle konstatuje, že rostlinstvo není jevem nezávislým, ale je součástí ekosystémů, do nichž je zapojeno mnohospěrnými vztahy. Porozumět rostlinstvu lze proto jen studiem těchto závislostí — ekologických funkcí.

Z předcházejících odstavců je tedy zřejmé, že pokus o odpověď na otázku budoucí kvality krajinoekologických podmínek stredoevropské vegetace obecně či fytogeografických okresů ČSR zvláště, je nutno zaměřit na nejvýznamnější ekologické faktory. Těmi jsou z výše uvedených důvodů lidská společnost, civilizační vlivy či tendence zkulturnění (urbanizace) krajiny.

Obecně se pod pojmem „urbanizace“ rozumí obvykle na jedné straně společenský proces, jehož důsledkem je rozšiřování a rozvíjení městského způsobu života, na druhé straně fyzické přerůstání městských prvků do krajiny (do prostoru celého osídlení) a koncentrace obyvatelstva a aktivit do měst a jejich zázemí (regionů). Kromě toho existují další definice a pojetí urbanizace. Pro naše účely je možno chápat urbanizaci v užším a širším slova smyslu.

Urbanizace (s. l.) — vývoj území vcelku, tj. úhrn všech zásahů do území (tj. přírody a krajiny), které způsobují změny v jeho uspořádání, způsobu a kvalitě využití.

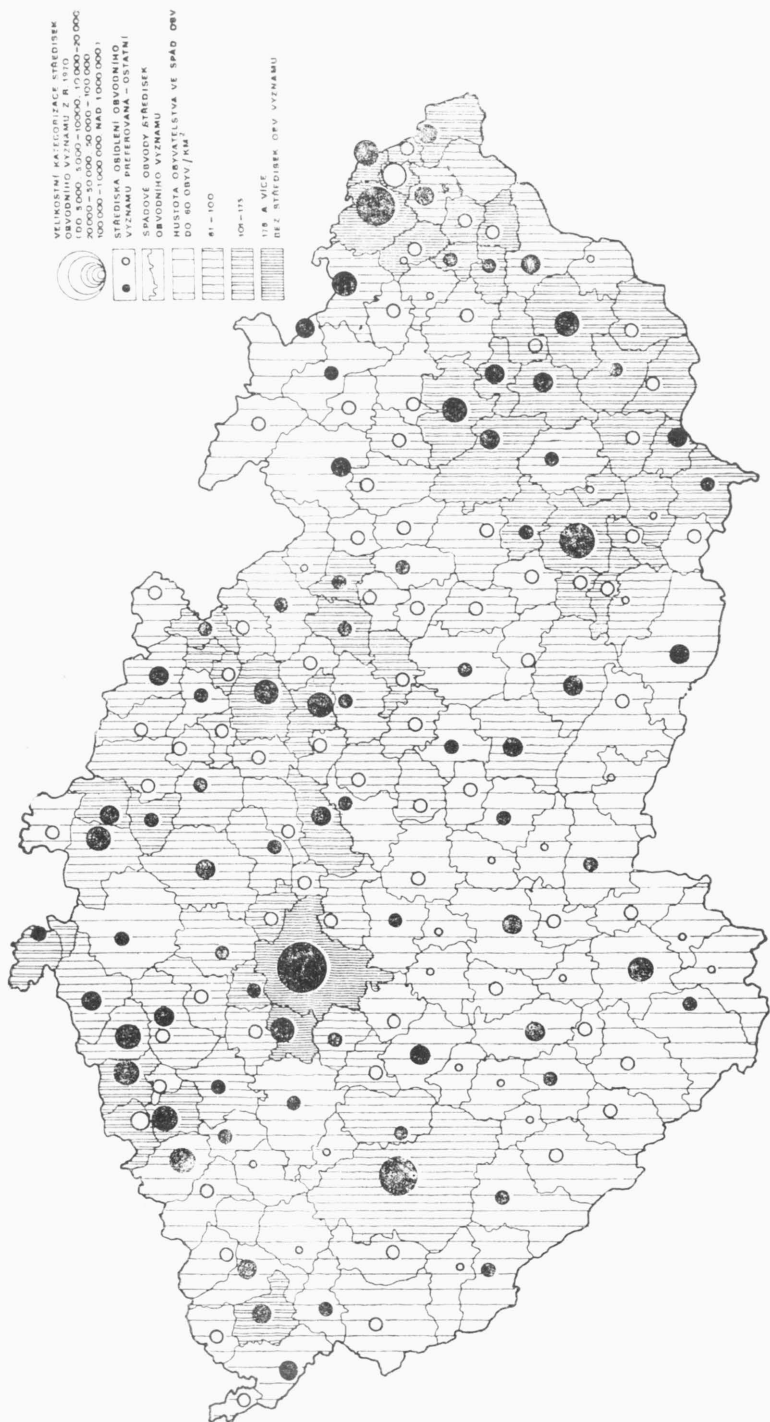
Urbanizace (s. s.) — proces koncentrace obyvatelstva a společensko-hospodářských aktivit do měst, resp. městských aglomerací, regionů apod.

Jednou z nejdůležitějších prognózních prací, jak již bylo naznačeno, nejen pro určení dalších směrů urbanizace ČSR (tj. mj. i zkulturnění krajiny), ale pro prognózní úvahy o dalších antropických vlivech na krajinu, je „Perspektivní vývoj osídlení a urbanizace v ČSR a jeho společenskoekonomické důsledky“. Určitou pracovní etapou je výběr 169 středisek obvodního významu, schválený usnesením vlády ČSR č. 283/1971. Rozvoj těchto středisek bude ve většině případů znamenat i ovlivnění příslušných příměstských krajin (obr. 2).

KRAJINOEKOLOGICKÉ FAKTORY V PROGNÓZE URBANIZACE ČSR

Jak bylo v předcházejících odstavcích připomenuto, byly pro účely prognózy urbanizace ČSR i pro odvození prognózy kvality krajinoekologických podmínek fytogeografických okresů ČSR vybrány kromě základních přírodních resp. fyzikogeografických faktory, charakterizující činnost lidské společnosti v území (v krajině), civilizační vlivy a tendence urbanizace krajiny.

Pro jednotlivé faktory a jejich skupiny je charakteristické, že většinou nepůsobí izolovaně, ale ve vzájemných vztazích a vazbách. Ve svém působení na rozsah, tempo a formy urbanizace se většinou prolínají, a často mají protichůdné tendence.

Obr. 2. — Střediska osídlení obvodního významu v ČSR. — Abb. 2. — Besiedlungszentren von Gebietsbedeutung in der ČSR.

a) Faktory přírodní. Dosažený stupeň urbanizace ČSR v podstatě vyčerpal vhodné oblasti státu, dané přírodními podmínkami. Rozvoj osídlení a výrobních činností se v minulosti koncentroval především do oblastí s nejprůzračnějšími podmínkami (např. jako optimální pro rozvoj urbanizace v ČSR se udává území s nadmořskou výškou do 600 m).

Pro další rozvoj urbanizace jsou v ČSR k dispozici méně vhodná území, v nichž se přírodní podmínky budou uplatňovat jako faktory limitující.

Z přírodních podmínek se za základní faktory urbanizace považují klimatické podmínky, geomorfologické a geologické p., hydrologické (vodní plochy, vodní zdroje a jejich ochranná pásma) a vybrané podmínky „biologické“ (údaje o účelovosti využívání vegetačního krytu, o územích se specifickou funkcí atd.).

b) Faktory ostatní (společenského vývoje, demografické, ekonomického rozvoje, územně technické apod.).

Jednou z přípravných prací na prognóze urbanizace ČSR byl pokus o funkční členění území ČSR z hlediska společenských a ekonomických funkcí. Přitom byla zhodnocena dosavadní urbanizace, resp. historické a současné trendy urbanizace. Tak byly vymezeny regionální aglomerace vyššího a nižšího řádu (hlavní a vedlejší póly rozvoje urbanizace) (viz obr. č. 3).

Další faktory: střediska obvodního významu, hustota obyvatelstva nad 150 obyv./km², dálniční tahy (výhled), vodní cesty (kanál Dunaj—Odra—Labe), preferované oblasti zemědělské velkovýroby (tj. oblasti s max. ochranou zemědělského půdního fondu), velkoplošná odvodnění a závlahy, těžba nerostných surovin (velkoplošná), okrsky znečištěného ovzduší, některé investice s velkými územními požadavky a důsledky.

PROGNÓZA URBANIZACE ČSR

Základní předpoklady jsou společné pro celé území Československa. Přesto každá z republik má své charakteristické podmínky, které budou mít vliv i na tempo a formy další urbanizace (např. různý stupeň urbanizace, odlišnost demografického vývoje, odlišná kvalita přírodních podmínek atd.).

Z hlediska důležitého pro prognózu vývoje vegetačního krytu resp. krajino-ekologických podmínek jednotlivých fyto geografických okresů jsou to zejména tato zjištění:

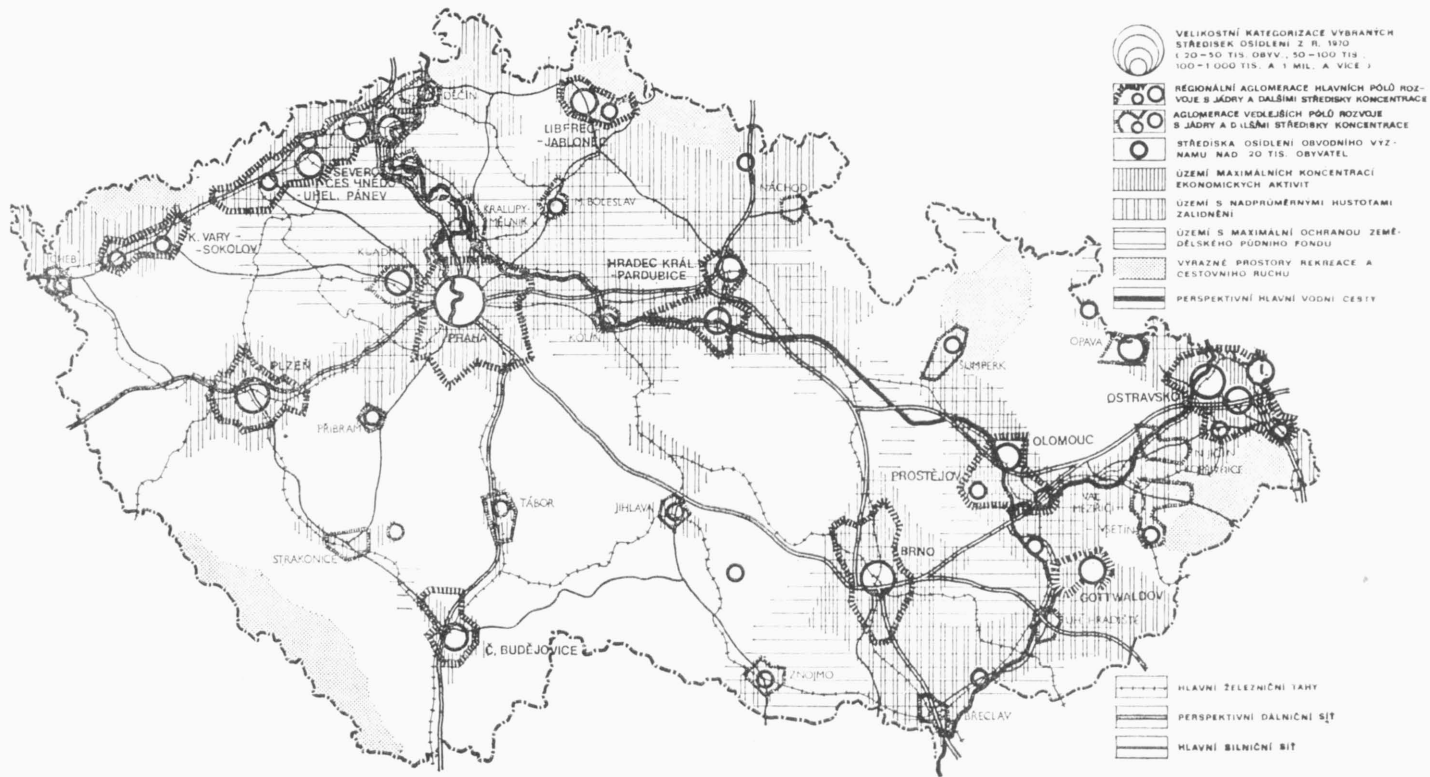
1. V nedávno minulé a současné urbanizaci se projevují koncentrační tendence: postupný přesun obyvatelstva do obcí vyšších velikostních kategorií a pokles absolutních počtů obyvatelstva v obcích do 2000 (až 5000) obyvatel.

Z toho (i z dalších důvodů) vyplývají objektivní tendence k přednostnímu rozvoji omezeného počtu existujících nejvýraznějších průmyslově sídelních aglomerací (regionálních aglomerací).

Tyto oblasti se již dnes vyznačují nejvyšším stupněm zkulturnění krajiny, který se zejména na přírodních složkách životního prostředí projevuje negativně.

2. Dosavadní vývoj urbanizace ČSR je dostatečně rozsáhlý. Není nutno usilovat o obrat v prostorovém uspořádání. Půjde však o výraznější rozvoj některých sídel (oblastního, obvodního a některých místního významu), při stagnaci resp. výrazném snížení významu sídel ve venkovském prostoru.

3. Jako organickou součást regionálních aglomerací bude nezbytné rozvíjet i jejich zázemí, tj. urbanizaci v příměstských oblastech.

Obr. 3. — Prognóza urbanizace ČSR do r. 2000. — Abb. 3. — Urbanisationsprognose der ČSR bis zum J. 2000.

4. Zcela specifický vývoj území (tedy i krajiny) bude probíhat v oblastech intenzivní zemědělské velkovýroby. Rozsáhlé investice v živočišné výrobě, stejně jako výběr lokalit a postupná realizace agregovaných středisek zemědělské velkovýroby budou mít v územních požadavcích i důsledcích podobné vlivy jako dosavadní velké investice průmyslové, a současně i další významný krajinoformující efekt.

Souhrnně lze intenzitu všech těchto zásahů zhruba přirovnat ke změnám, k nimž došlo v krajině v počátcích zemědělského hospodaření a v malé míře potom v období kolektivizace.

V řadě území je nutné počítat s tím, že nezbytnost ochrany přírodních složek prostředí přistoupí jako výrazný intervenční prvek. Ten vytlačí do periferních oblastí některé investiční záměry.

Zbývající území, které tvoří oblasti bez výrazného sídelního rozvoje (tzv. neurbanizovaná zóna) hraje významnou roli ve využití specifickými funkcemi (rekreace, lesní a vodní hospodářství apod.).

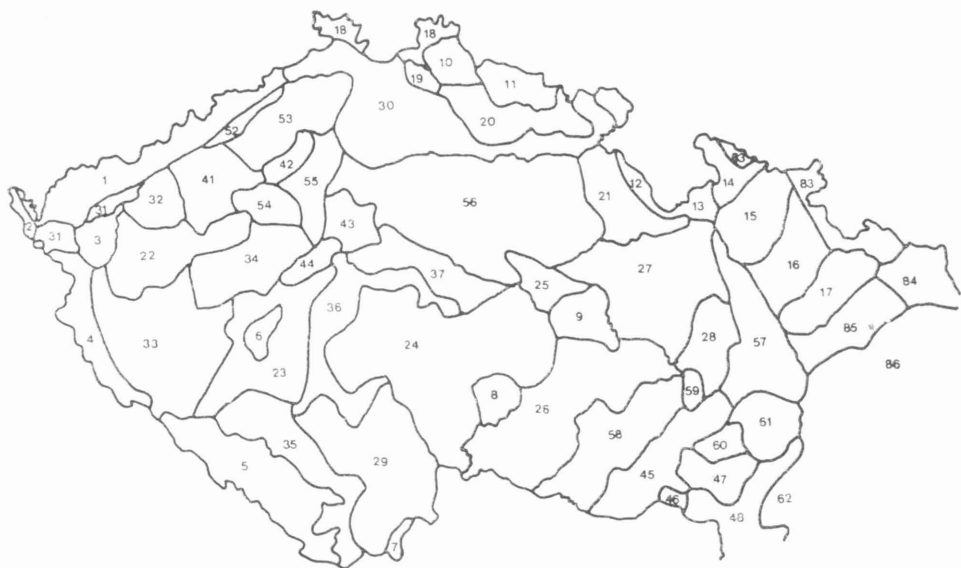
PROGNÓZA NARUŠENÍ KRAJINOEKOLOGICKÝCH POMĚRŮ VE FYTOGEOGRAFICKÝCH OKRESECH ČSR

Promítnutím jednotlivých vpředu uvedených faktorů, stimulujících nebo limitujících urbanizaci, do území fytogeografických okresů (ANONYMUS 1959, JENÍK 1970) byl získán generelní přehled o jejich současném i výhledovém stavu (obr. 4).

Vlivy těchto faktorů resp. jejich důsledky se neprojevují ve všech fytogeografických okresech stejně. Záleží na specifčnosti přírodních podmínek jednotlivých okresů, na intenzitě vlivu, na stupni současného zkulturnění krajiny atd. Mechanismus resp. zákonitosti šíření a působení některých faktorů nejsou dosud dostatečně prostudovány (plynné a prašné exhalace, trasy vedení vysokého napětí, výfukové plyny apod.). V některých případech nutno předpokládat, že dochází ke sčítání dílčích škodlivých vlivů příp. k postupnému ukládání a k propuknutí nebo zaznamenání škodlivého následku po dosažení určitého limitu atd.

Negativní zasažení fytogeografických okresů může být plošné (exhalace, meliorace, vliv průmyslu a sídlišť, vliv rekreace atd.) nebo liniové (trasy dálnic, ostatních komunikací, produktovodů atd.). Některé z liniových investic mají velké územní důsledky již při lokalizaci — trasování vlastního zařízení. Další vlivy se bezpochyby projeví i na vegetačním krytu ve \pm dalším doprovodném pásu. Např. pro realizaci čs. dálniční sítě se v časové etapě, která se v této práci uvažuje, odhaduje zábor asi 15 000 ha půdy. Podobně se velkým záborům a terénními úpravami zejména v některých částech trasy projeví kanál Dunaj—Odra—Labe apod. Specifickým způsobem budou ovlivněny fytogeografické okresy, na jejichž území jsou lokalizovány (anebo v těsném sousedství existují) rekreační oblasti a střediska, průmyslové aglomerace, těžba uhlí, rud a některých nerudných surovin apod. Veliké zdroje znečištění ovzduší, jakými jsou např. elektrárny s bloky o výkonu několika set MW, zasahují při určitých klimatických situacích značně vzdálená území (např. v Jizerských horách na návětrné straně od severozápadu jsou dnes již výrazně poškozeny lesní porosty exhalacemi z PLR a NDR). Jejich vliv se však oprávněně očekává a zjišťuje i na vegetaci ve fytogeografickém okrese Krkonoše).

Pro další relativně nenarušený vývoj flóry a vegetace (resp. fytogeogra-

Obr. 4. — Fytogeografické okresy v ČSR. — Abb. 4. — Phytogeographische Bezirke in der ČSR. 1 Rudohoří, 2 Smrčiny, 3 Slavkovský (Císařský) les, 4 Český les, 5 Šumava, 6 Centrální Brdy, 7 Novohradské hory, 8 Jihlavské vrchy, 9 Žďárské vrchy, 10 Jizerské hory, 11 Krkonoše, 12 Orlické hory, 13 Králický Sněžník, 14 Rychlebské hory, 15 Hrubý Jeseník, 16 Nízký Jeseník, 17 Oderské vrchy, 18 Lužická pahorkatina, 19 Ještěd, 20 Podkrkonoší, 21 Podorlíčí, 22 Tepelsko-jesenická plošina, 23 Podbrdsko, 24 Českomoravská vrchovina (česká str.), 25 Železné hory, 26 Českomoravská vrchovina (mor. str.), 27 Českomoravské meziohří, 28 Drahanská vysočina, 29 Jihočeský rybníční okres, 30 Okres severočeských pískovců, 31 Horní Poohří, 32 Doupovské hory, 33 Plzeňsko, 34 Křivoklátská pahorkatina, 35 Předšumaví, 36 Vltavsko-sázavské údolí, 37 Jevanská plošina, 41 Střední Poohří, 42 Dolní Poohří, 43 Pražská kotlina, 44 Český kras, 45 Dyjsko-svratecký úval, 46 Pálavské vrchy, 47 Jihomoravská pahorkatina, 48 Dolnomoravský úval (Dolní Pomoraví), 52 Podkrušnohorská pánev, 53 České středohoří, 54 Džbán, 55 Slánsko-bělohorská plošina, 56 Polabí, 57 Hornomoravský úval (Haná), 58 Moravské předhůří Českomoravské vrchoviny, 59 Moravský kras, 60 Žďánský les, 61 Chřiby, 62 Bílé Karpaty, 63 Slezská nížina, 84 Ostravská pánev, 85 Moravská brána, 86 Západobeskydské Karpaty.

fických okresů) jsou významná území se specifickou funkcí. Zejména v poslední době bývá používán pro jejich soubor pracovní název „územní ochranný systém“. Jeho osou je síť chráněných území, především velkoplošných. Dále jej tvoří ochranná pásma zdrojů podzemní vody, minerálních a léčebných zdrojů, odběrů povrchové vody, účelové lesy, obory a bažantnice jako speciální typy účelových lesů, klidové oblasti.

Všechny tyto územní kategorie, většinou fixované zákonnými podklady, zdůrazňují vyhraněnou funkci území a představují výrazný limit pro případné další požadavky na jeho využívání.

Po provedeném územním průmětu zvolených faktorů (pozitivně i negativně působících na vegetační kryt resp. na ekologické podmínky území jednotlivých fytogeografických okresů) bylo provedeno jejich informativní srovnání a rozdělení do 6 skupin (obr. 5).

Toto zcela orientační rozdělení fytogeografických okresů podle stupně jejich narušení ukazuje, že nejpříznivější situace je v oblasti Hercynicum (v obou podoblastech Euhercynicum i Sudeticum¹⁾), zatímco nejvíce poškozeny jsou fytogeografické okresy v oblastech Pannonicum a Carpaticum occidentale²⁾.

PŘEHLED KRAJINOEKOLOGICKÝCH PODMÍNEK FYTOGEOGRAFICKÝCH OKRESŮ ČSR

Vysvětlivky:

Pořadová čísla 1—86 označují fytogeografické okresy podle obr. 4.

Čísla 1—8 a 11—23 v textu jednotlivých odstavců označují krajinoekologické faktory:

1 — Velkoplošná chráněná území	13 — Regionální aglomerace
2 — Ostatní chráněná území	14 — Střediska obvodního významu
3 — Účelové lesy	15 — Území s hustotou obyvatelstva nad 150 obyv./km ²
4 — Klidové oblasti	16 — Dálniční tahy (výhled)
5 — Vodní nádrže (stávající)	17 — Preferované oblasti zemědělské výroby (max. ochrana zem. půdy)
6 — Ochranná pásma minerálních a teplých pramenů	18 — Velkoplošná odvodnění stávající
7 — Lázeňská území	19 — Velkoplošná odvodnění plánovaná
8 — Území nad vrstevnicí 600 m	20 — Velkoplošné závlahy plánované
11 — Znečištěné ovzduší	21 — Velkoplošné závlahy stávající
12 — Vodní nádrže (výhled — obsahuje evidované profily. Některé jsou alternativní a s možností realizace až po roce 2000)	22 — Trasa projektovaného kanálu Dunaj—Odra—Labe
	23 — Velkoplošná těžba nerostných surovin

Použité zkratky:

SPR — státní přírodní rezervace
 chÚ — chráněné území
 CHN — chráněné naleziště
 KO — klidová oblast
 OP — ochranné pásmo

CHKO — chráněná krajinná oblast
 ŰPR — územní plán rajónu
 LHC — lesní hospodářský celek
 D 1, D 5 atd. — označení dálnice

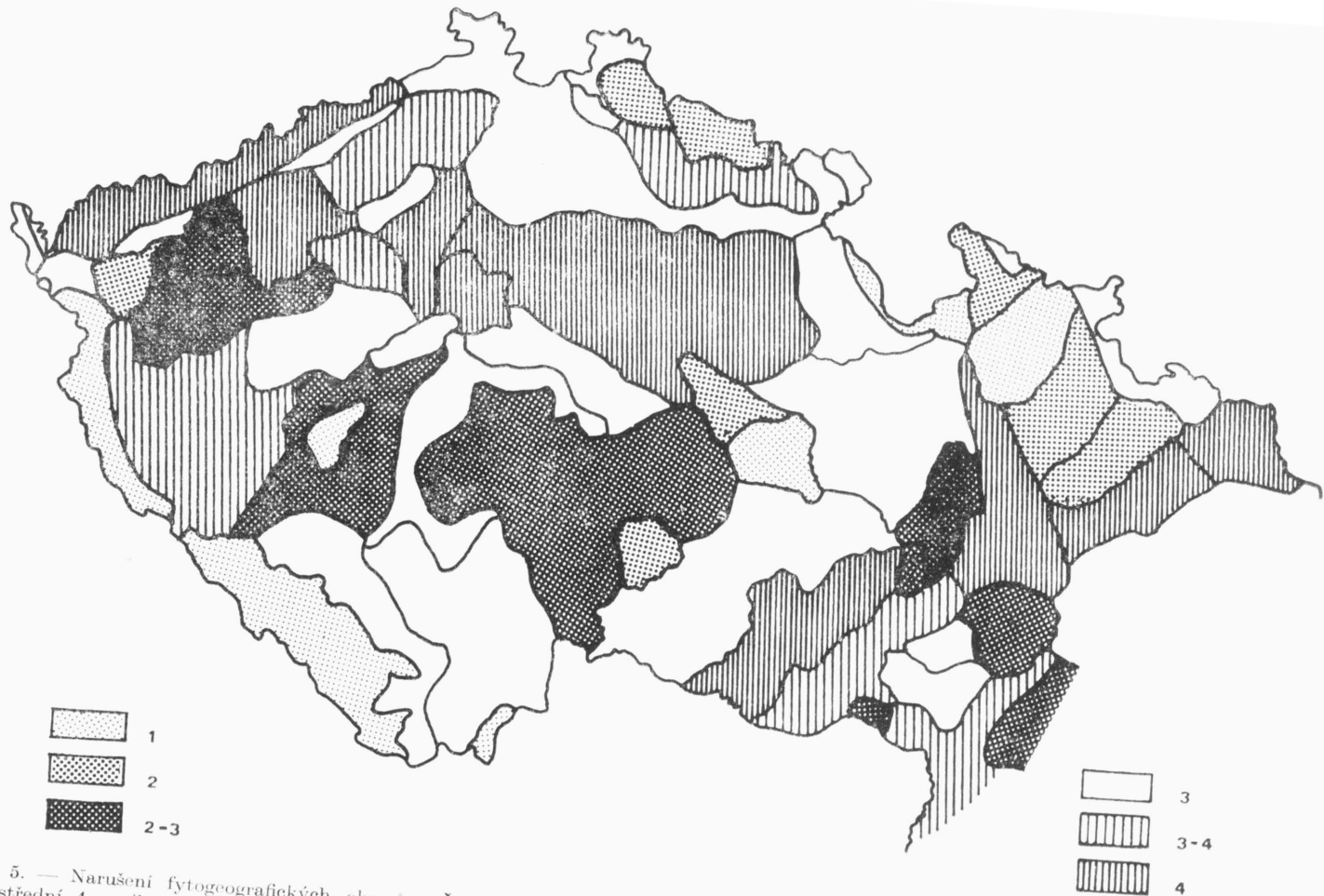
1. 2—13 chÚ většinou v JZ části okresu; 3 — obora SZ od Litvínova; 4 — 3 KO v Z části okresu: Kovářská; V od Kraslic; Z od Oloví; 5 — Fláje OP, Janov OP, Pod Janovem, Jezeří, Jirkov OP, Dřínov, Křimov OP, Přísečnice OP, Jiřetín, Bernov, Kamenička OP, Tatrovice, Vřesová, Horka Liboc OP; 6 — Teplice, Bílina, Karlovy Vary, Františkovy Lázně, Jáchymov, Stráž n. O.; 7 — v JZ polovině okresu vnější lán. území Jáchymova; 8 — většina území okresu nad 600 m; 11 — část okresu v Sč. kraji zasažena, lesy značně poškozeny až zničeny. V Zpč. kraji zasaženy lesy přiléhající k sokolovské pánvi (v současné době je v tomto okrese poškozeno cca 120 000 ha lesa a zničeno cca 65 000 ha. V prognózním období se počítá s využitím i více-símatého uhlí); 12 — Ostroh OP, Hrzín, Oloví, Rotava, Rájec OP, Chaloupky OP, Jelení, Šindelová, Nové Hamry, Merklín, Myslivny, Nivy (část), Svatava, Klášterec, Stráž, Prunéřov, Celná, Třetí Mlýn, Kálek, Šumný Důl OP, Pod Jirkovem, Hačka; 13 — zasažuje regionální aglomerace Severočeský hnědouhelný revír a Sokolovsko-chebskou pánev; 14 — Teplice, Chomutov, Sokolov, Litvínov, Jirkov, Ostrov, Kraslice; 15 — značná část okresu nad 150 obyv./km²; pouze enkláva mezi Kraslicemi, Nejdkem a Přísečnicí a okolí Hory sv. Šebestiána má pod 150 obyv./km²; 16 — D 8 prochází vých. částí okresu; 19 — Chebská pánev, Ostrov n. Ohří (okolí), Nejde; 23 — zasahují vlivy těžby hnědého uhlí z obou pánví.

2. 5 — částečně Skalka OP; 6 — část Františkovy Lázně; 7 — do SZ části zasahuje vnější lázeňské území Františkovy Lázně; 8 — většina území okresu nad 600 m n. m.; 12 — část zasahuje OP Ostroh; 14 — část zasahuje střed. obv. význ. Cheb, Aš; 15 — část území v Ašském výběžku má hustotu nad 150 obyv./km²; 17 — jižní část okresu je v oblasti s max. ochrannou zem. půdního fondu.

3. 1 — CHKO Slavkovský les, vyhlášená 1974, zahrnuje téměř celý okres; 2 — nejcennější fytoocenózy jsou chráněny v 7 SPR; 4 — Mariánskolázeňské lesy; 5 — Mariánské Lázně OP;

¹⁾ zvláště okresy č. 4, 5, 6, 7, 9, 13, 15

²⁾ okresy 1, 31, 41, 43, 52, 55, 56, 57, 58, 84, 85

Obr. 5. — Narušení fyto geografických okresů v ČSR antropickými vlivy (kombinace stavu a prognózy): 1 — minimální, 2 — mírné, 3 — střední, 4 — silné; 2-3, 3-4 — mezistupně. — Abb. 5. — Störung der phytogeographischen Bezirke in der ČSR durch anthropogene Einflüsse (Kombination des jetzigen Standes und Prognosen): 1 — minimale, 2 — mässige, 3 — mittlere, 4 — starke; 2-3, 3-4 — Zwischenstufen.

Podhora OP; 6 — Mariánské Lázně, Karlovy Vary, OP min. pramenů Kynžvart ve Slavkovském lese; 7 — JZ část okresu je ve vnějším lán. území Mariánských lázní; 8 — téměř celý okres nad 600 m n. m.; 11 — SZ polovina okresu postížena exhalacemi; 12 — Lobzy, Mnichov, Poutnov, Tisová, Kostelní Bržva, Dvorečky; 13 — na S se dotýká reg. aglomerace Sokolovsko-chebské; 14 — na J okrají část střed. obv. významu Mariánské Lázně; 15 — SV část okresu má hustotu nad 150 obyv./km².

4. 2—16 SPR je ± rovnoměrně rozloženo v celém okrese; 5 — Lučina OP; 6 — v S části okresu OP Mariánských Lázní (prameny); 7 — na S se dotýká vnější lázeňské území Mariánských Lázní; 8 — severní polovina okresu celá a jižní části nad 600 m vrstevnicí; 12 — Severské Chalupy, Broumov, Chodov, Zadní Chodov, Štítary (část OP); Kocov (část); 14 — Tachov; 15 — prakticky celé území okresu s hustotou obyv. pod 150 obyv./km²; 16 — D5 Praha — státní hranice s NSR, protíná okres v úseku Bor — státní hranice; 17 — v JV části zasahuje oblast max. ochrany zeměd. půdního fondu; 18 — Klenčí—Postřekov; 19 — Černý Potok, Řubína.

5. 1 — CHKO Šumava z r. 1963, nejj. chů v ČSSR (1640 km²), je celá na území okresu; návrh CHKO Blanský les v JV části okresu; 2 — cca 40 SPR a CHN (včetně návrhů); 3 — četné v horské části Šumavy; 4—10 ve vládou schváleném ÚPR Šumava (usn. vlády ČSR 155/1969), 1 navrhována v Blanském lese; 5 — Nýrsko—Zelená Lhota OP, Husinec OP, Lipno; 8 — celý okres nad vrstevnicí 600 m; 11 — lokální, zatím bezvýznamné v okolí větších sídel a průmysl. středisek (Sušice, Vimperk, Prachatice, Volary, Loučovice); 12 — Čachrov, Františkova Ves, Rejstěj OP, Stodůlky, Antigl, Špůle, Dvory, Kratušín, Krejčovice, Zbytiny, Chroboly, Želnavá, Větřín, Divčí Kámen; 14 — Sušice, Vimperk, Prachatice; 15 — Hustota pod 150 obyv./km²; 19 — Nezdičský potok; Horní Vltavice.

6. 2 — v JZ části okresu 5 chů, v ostatním území perspektivně; 3 — značná část území okresu; 4 — v JZ návrh v třemšínské oblasti; 5 — Obecnice OP, Pilský rybník OP; 8 — téměř celý okres nad 600 m n. m.; 11 — na SV okrají lokální znečištění vlivem Příbramské oblasti; 12 — Padrský rybník (rekonstrukce, rozšíření), Oslí OP; 14 — na SV okrají Příbram; 15 — na SV nepatrně zasahují do okresu katastry s hustotou nad 150 obyv./km², ostatní území pod touto hranicí; 19 — Skalice I., III.

7. 1 — Návrh CHKO zahrnuje cca 3/4 území okresu, kromě severní části; 2 — 4 SPR; 3 — část okresu; 4 — 1 návrh v území okresu; 8 — téměř celý okres nad 600 m n. m.; 12 — Byňov OP (část); 15 — celé území pod hranicí 150 obyv./km²; 19 — Stropnice, Horní Malše IV.

8. 1 — návrh CHKO; 2 — v lesnatých částech okresu 13 SPR; 3 — v horské části okresu; 5 — Hubenov OP, zasahuje OP Znojmo; 8 — velká část okresu nad vrstevnicí 600 m; 12 — Jihlava (část), Batelov; 15 — pod 150 obyv./km²; 19 — v jižní části okresu Mor. Dyje.

9. 1 — CHKO Žďárské vrchy z roku 1970 je téměř celá v hranicích okresu; 2 — 9 SPR zahrnuje nejcejnější fytoocenózy; 5 — Dářko, zasahuje Vír OP, Hamry OP, Strž, Pilská, Staviště, Podbranská; 8 — velká část nad 600 m n. m.; 12 — Kruceburk—Křižová, Žďár n. S., Sobiňov Domanín, Jimranov, Borovnice, Budislav, Najdek (část); 14 — na J okrají zasahuje stb. obv. význ. Žďár n. S., Hlinsko, Nové Město n. M., Bystřice n. P.; 18 — Velké Dářko; 19 — Doubrava, Svratka—Dalečín, Chrudimka I., II., IV.; 23 — Ložiska rašelin a rud s možností těžby.

10. 1 — zahrnuje celou CHKO Jizerské hory z roku 1967; 2 — v horské části okresu 16 SPR zahrnujících nejcejnější fytoocenózy; 3 — ve vřeholové části a na rašelinistích; 5 — Souš OP, Bedřichov, Mušek, Mlynice, Mšeno; 6 — Libverda, Jizerka; 7 — v S části okresu vnější lázeňské území lázní Libverda; 8 — téměř celý okres nad vrstevnicí 600 m; 11 — kromě lokálního znečišťování průmyslové sídel, aglomerace v J části okresu se začínají projevovat vlivy energetických zdrojů v zahraničí. Udává se 6000 ha poškozeného lesa (LHC Hejnice, Frýdlant, Prameny Jizery, St. Hareov, Petrovice); 12 — Raspenava, Albrechtice, nad Vítkou, Karlov 2 alt., Hejnice, Vilémov, Josefodol, Blatenská pila, Oldřichov, Ferdinandov, Lužec; 13 — regionální aglomerace Liberec—Jablonec—Tanvald zasahuje do jižní části okresu; 14 — Jablonec nad Nisou, Liberec (obě část.), Tanvald; 15 — okrajové části okresu mají hustotu nad 150 obyv./km², vlastní horská část pod touto hranicí; 19 — Řasnice, Hrádek n. Nis.—Liberec.

11. 1 — Krkonošský národní park z r. 1963 pokrývá téměř celý okres; 2 — Nejcennější fytoocenózy chráněné v 12 SPR; 3 — v horském pásmu OP min. pramenů Jánských Lázní; 7 — v JV části vnější lázeň. území Jánských Lázní; 8 — téměř celý okres nad vrstevnicí 600 m; 11 — viz pozn. u fytoog. okresu č. 10; 12 — Vilémov (část), Labská soutěska, Špindlerův Mlýn, Lata, Temný důl, Husí potok, Dolní Štěpanice; 14 — Vrehlabí; 15 — Většina katastrů v okolí středisek osídlení má hustotu nad 150 obyv./km². Vlastní horská poloha hluboko pod touto hranicí; 16 — alternativa D 11 protíná V okrají okresu v prostoru Trutnov—Lampertice.

12. 1 — CHKO Orlické hory z r. 1969 zaujímají cca 3/4 území okresu; 2 — 8 SPR; 3 — v horské části; 4 — několik návrhů ve vlastních Orlických horách; 5 — Pastviny (část); 8 — Kromě jižní části je celé území okresu nad 600 m n. m.; 12 — Pečín OP, Lukavice (část), Skuhrov, Klášterec,

Žamberk; 14 — Žamberk (část); 15 — na JV zasahuje do okresu katastry s hustotou nad 150 obyv./km².

13. 1 — Návrh CHKO Králický Sněžník; 2 — 4 SPR; 3 — v horské vrcholové části; 4 — návrh 1 klid. oblasti; 8 — velká část okresu nad 600 m vrstevnicí; 12 — Habartice, Morava, Dolní Lipka; 19 — Tichá Orlice I., II., III.

14. 1 — část CHKO Jeseníky zasahuje do území okresu; 2 — 2 SPR; 4 — návrh 1 klid. oblasti a 1 zasahuje do okresu; 7 — část OP Jeseník zasahuje do okresu; 8 — celé území nad vrstevnicí 600 m; 12 — Nové Losiny, Velká Kraš; 14 — Jeseník (část); 18 — část Javorník; 23 — menší ložiska nerud. surovin s možnou těžbou.

15. 1 — CHKO Jeseníky z r. 1969 na cca 3/4 plochy okresu; 2 — 7 SPR; 3 — v horské oblasti; 4 — návrh 3 klid. oblastí; 5 — zasahuje OP Kružberk; 6 — ve střední části okresu OP min. pramenu Velké Losiny a Karlova Studánka; 7 — Lázně Jeseník, Velké Losiny, Bludov, Karlova Studánka, Dolní Lipová; 8 — téměř celý okres nad vrstevnicí 600 m; 11 — Lokální znečištění v okolí Šumperka a Vrbna pod Prad.; 12 — Muichov, Železná, Dlouhé Stráně, Kouty, Lipová, Sobotín, Oskava, Karlov, Hanušovice, Pocheň, zasahuje OP Dlouhá Loučka; 13 — regionální aglomerace Šumperk—Zábřeh zasahuje do území okresu; 14 — na JZ střed. obv. významu Šumperk. Další Jeseník, Rýmařov, Bruntál (část.); 15 — JZ část okresu má hustotu nad 150 obyv./km²; 18 — Bruntál, Javorník (část); 23 — ložiska rud. a nerud. surovin; místní těžba. Rašelina.

16. 2 — 5 SPR; 5 — Kružberk OP; 6 — OP min. pram. u Moravského Berouna (Ondrášov); 8 — cca 50 % území okresu nad 600 m n. m.; 11 — lokální znečištění Bruntál, Břidličná, Domašov. V SV části zasahuje Krnov; 12 — Dlouhá Loučka OP, Šternberk, Nové Hermínovy, Kočov, Slezská Harta; 13 — na JZ zasahuje území okresu regionál. aglomerace Olomouc—Přerov—Prostějov; 14 — střed. obv. významu Šternberk a Bruntál; 15 — JZ okraj okresu má hustotu nad 150 obyv./km²; 17 — na JV a SV část území s max. ochranou zeměd. půd. fondu; 18 — Šternberk, Bruntál (část); 19 — Uničov (část); 20 — Dlouhá Loučka, Střelice—Hnojice (část); 23 — Ložiska a těžba nerud. surovin.

17. 2 — 8 SPR; 8 — na JZ okresu 2 enklávy s nadm. výškou nad 600 m; 11 — lokálně Fulnek, Bílovec; 12 — Mladecko, Žimrovice, Hermánky, Spálov, Olšovec, Velká Bystřice I.—II., Smilov, Vřesina, Zbyslavice, Podhoří; 13 — na SV zasahuje regionální aglomerace Ostravsko; 14 — střed. obv. významu Opava (část), Vítkov, Bílovec, Odry; 15 — JZ okraj a SV třetina okresu má hustotu nad 150 obyv./km²; 16 — D 35 Olomouc—Ostrava v úseku Tršice—Odry; 17 — na JZ zasahuje oblast s max. ochranou zeměd. půd. fondu; 19 — Odra II., III., IV., Tršice (část).

18. 1 — jen nepatrně se dotýká CHKO Jizerské hory; 5 — Dolní Podluží; 8 — Téměř celý okres pod 600 m n. m., jen malé ostrůvky nad 600 m; 11 — ze zdrojů v Libereci a ve vzrůstající míře ze zahraničních zdrojů znečištění; 12 — Stříbrný potok, Šluknov, Doubice, Bulovka, Viska, Frýdlant, Andělská hora, Chotyně, část OP Raspenava; 13 — na JV zasahuje regionální aglomerace Liberec—Jablonec—Tanvald; 14 — střed. obv. významu Liberec, Varnsdorf, Rumburk, Frýdlant; 15 — téměř celý okres s hustotou nad 150 obyv./km²; 19 — Mandava, Hrádek n. N.—Liberec, Smědá, Rásnice.

19. 1 — jen okrajově zasahuje CHKO Jizerské hory a Český ráj; 2 — 2 SPR; 3 — v oblasti vlastního Ještědu; 5 — Liberec; 6 — min. prameny Vratislavice n. N.; 7 — v záp. části okresu vnější lázeňské území Vratislavice n. N.; 8 — území vlastního Ještědu má nadm. výšku nad 600 m, ostatní pod 600 m; 11 — lokální; 12 — lokální z Liberece; 12 — Stráž p. Rál.; 13 — zasahuje regionální aglomerace Liberec—Jablonec a Č. Lípa—Stráž p. R.; 14 — střediska obvod. významu Liberec a Jablonce; 15 — vých. polovina okresu s hustotou nad 150 obyv./km²; 17 — v JV části oblast max. ochrany zeměd. půd. fondu; 19 — Ploučnice.

20. 1 — na záp. okrese asi 1/2 území CHKO Český ráj (z r. 1955), na V se dotýká CHKO Broumovské stěny; 2 — nejcenější lokality chráněny ve 13 SPR; 3 — v Českém ráji a místy ojediněle účelové lesy; 5 — Dvůr Králové; 6 — zasahuje OP min. pram. Jánkových Lázní; 7 — v JZ části vnější lázeňské území; 8 — téměř celý okres až na drobné okrajové ostrůvky pod 600 m n. m.; 11 — lokální, ale významně znečištění od Pořící u Trutnova, Rudníku, Úpice, Semil. V LHC Jestř. hory, Čížkovy kameny, Skály a Trutnov poškozeno cca 3000 ha les. porostů; 12 — Železný Brod, Bozkov, Nová Ves, Benešov, Turnov, Dolní Štěpanice, Debrné, Rudník, Javorník, Nad Poříčím, Suchovršice; 14 — Střed. obvod. význ. Trutnov, Turnov, Jičín, Semily, Nová Paka, Vrchlabí, Broumov; 15 — v celém okrese hustota nad 150 obyv./km²; 16 — D 11 Praha — PLR protíná okres ve vých. části, jižně od Trutnova; 17 — v JZ třetině okresu oblast max. ochrany zeměd. půd. fondu; 18 — Libuňka; 19 — povodí M. Labe a Čistá.

21. 2 — 15 SPR; 3 — v okolí Opočna; 5 — Česká Skalice, Pastviny, Nekoř; 6 — zasahuje OP min. pramenů Běloves; 8 — téměř celý okres pod 600 m, jen okrajové ostrůvky nad 600 m; 11 — jen lokální v okolí větších sídel; 12 — Kounov, Lukavice, Podchlumí, Černíkovice, Mělníky; 14 — stř. obvod. významu Rychnov n. Kn., Dobruška, Žamberk; 15 — celá jižní polovina a S okraj

- okresu s hustotou nad 150 obyv./km²; 17 — prakticky 2/3 území okresu (záp.) je oblastí s max. ochrannou zem. půd. fondu; 18 — Opočenská kotlina; 19 — Opočenská kotlina (další etapy).
22. 1 — na Z zasahuje CHKO Slavkovský les, na V CHKO Křivoklátsko; 2 — 9 SPR; 5 — Žlutice OP; 6 — na Z zasahují OP min. pramenů Karlovy Vary, Mariánské Lázně a v okrese je celý OP min. pramenů Konstantinových Lázní; 7 — v JZ části vnější lázeňské území Konstantinových Lázní; 8 — záp. část (cca 50 %) okresu je nad 600 m, ostatní pod touto vrstevnicí; 11 — lokální; 12 — Betlém, Michalovy hory, Otín, Pod Kořenem, Mydlovary, Potín, Šipín, Zaječí, Trpísty, Rabštejn, Mladotice, Radyně; 14 — na V zasahuje stř. obv. význ. Rakovník, Toužim; 15 — celý okres s hustotou pod 150 obyv./km²; 17 — do V poloviny okresu zasahuje oblast max. ochrany zem. půd. fondu; 19 — povodí Střely (Žluticko); Rakovnický potok; Bochovsko, Tře-
mošenka.
23. 2 — 11 SPR; 3 — V severní části; 4 — návrh 2—3; 5 — Záskařská OP; zasahuje OP Obecnice; 7 — V JV části okresu je část vnějšího lázeňského území lázní Vráž u Písku; 8 — jen drobné enklávy nad 600 m, ostatní území okresu pod 600 m; 11 — lokální u Příbrami a Blatné. V okolí Příbrami a Mníšku ohroženy lesní porosty; 12 — Kleštěnice, Zaječov, Dobříř, Amerika, Valdek, Jince, Čenkov, Voznice OP, Oslí OP, Počápy, Myslín, Bělčice, Maňovice, Žďár, Spálené Poříčí (část), Ledný potok, Hrádek; 13 — na SV region. aglomerace Příbram, na Z se dotýká území okresu regionální aglom. Plzeňská; 14 — Příbram, Dobříř, Březnice, Blatná, Hořovice (část.); 15 — SV (Příbramsko, Dobříšsko) a SZ (Rokycansko) s hustotou nad 150 obyv./km²; 16 — D 5 Praha — Rozvadov (NSR) protíná okres na SZ okraji v prostoru Kařez—Holoubkov; 17 — v území okresu jsou enklávy s max. ochrannou zeměd. půd. fondu; 19 — Skalice I.—IV., Lomnice, Litavka.
24. 1 — CHKO Podblanicko (vyhláška ONV); 2 — celkem 19 SPR nerovnoměrně rozmístěných (málo zejména na vlastní Českomor. vysočině); 4 — návrh 6; 5 — Švihov OP zasahuje, Želivka, Sedlice, Vřesník; 8 — Větší část území okresu pod 600 m, centrální část nad 600 m; 11 — lokální, většinou rozsahu u Jindřichova Hradce, Pelhřimova, Humpolece, Jihlavy; 12 — Milevsko, Podolí, Bučovice, Hradiště u Vlašimí OP, Mladá Vožice, Sezimovo Ústí, Předbř., Jarošov, Bednárec, Jindřich, Peřlák, Červená Řečice, Sedlice, Vadín, Lípnice, Vojslavice, Klanečná, Petrkov, Věžnice, Ronov, Stříbrné hory OP, Jihlava, Rancířov, Štěpánov; 13 — Regionální aglomerace Jihlava a Táborsko (Sezimovo Ústí, Soběslav); 14 — Střed. obv. význ. Pelhřimov, Benešov, Jindřichův Hradec, Vočice, Milevsko, Vlašim, Pacov, Humpolec, Kamenice n. L., Jihlava, Havlíčkův Brod, Chotěboř; 15 — většina okresu pod 150 obyv./km², jen vlastní Táborsko, Havlíčkobrodsko a Jihlavsko nad touto hranicí; 16 — D 1 prochází okresem v prostoru D. Kralovice, Humpolec, Řehořov; 17 — v Z části (Táborsko) a ve V části (Havlíčkobrodsko) v oblasti max. ochrany zem. půdního fondu; 19 — Smutná.
25. 1 — na JV zasahuje CHKO Žďárské vrchy; 2 — 6 SPR; 3 — 2 lokality; 5 — Seč OP, Pádrty, Křižanovice; 8 — jen malá centrální část nad 600 m, ostatní pod touto vrstevnicí; 11 — v okolí Prachovic. V LHC Ronov a Nasavrky poškozeny lesní porosty; 12 — Trhová Kamenice, Nad Křižanovicemi, Ostružno, Sobišov; 14 — Hlinsko, Chotěboř; 15 — SZ a SV okresu (tj. Heřmanův Městec—Vrdly—Tremošnice a prostor Z od Skutče) mají hustotu nad 150 obyvatel/km²; 17 — v záp. polovině okresu oblast max. ochrany zem. půd. fondu; 19 — Chrudimka, Bylanka, Doubrava.
26. 1 — na S okraji zasahuje CHKO Žďárské vrchy; 2 — 15 SPR; 3 — 1 lokalita; 5 — Vranov, Landštejn OP, Znojmo OP zasahuje, Mostišťe OP; 8 — v S a Z části okresu (asi 1/2 území) přes 600 m; 11 — lokální znečištění v okolí kamenolomu a některých sídlišť; 12 — Vysočany, Modletice, Dolní Bolíkov, Nová Říše OP, Sokolí, Brodce n. K. Strážov, Přibyslavice, Skryje, Štěpánovice; 13 — na SV se dotýká Brno (regionál. aglomerace), na Z Jihlava; 14 — Třebíč, Moravské Budějovice, Dačice, Velké Meziříčí, Bystřice n. P.; 15 — Vých. okraj (± část adm. okresu Blansko) má hustotu nad 150 obyv./km², podobně zasahující část příměst. oblasti Jihlavská; 16 — D 1 v úseku Meziříčko, Velké Meziříčí, Velká Bíteš, D 43 v úseku Svitávka—Žernovník; 17 — Již. část okresu (administr.) Třebíč a zasahující část okr. Znojmo; 18 — Telč—Dačice. 19 — Rokytka, Rokytina 1 st., Mor. Dyje, Brtnice a Jihlava, Oslava, Varovka; 23 — ložiska rud a nerud. surovin. Těžba.
27. 1 — na JZ zasahuje CHKO Žďárské vrchy; 2 — 14 SPR; 5 — Vír OP, zasahuje OP Nemilka; 8 — JZ část přes 600 m (cca 10 % území); 11 — lokální znečištění Svitavy, Č. Třebová, M. Třebová, Ústí n. O.; 12 — Jablonné, Orlička, Bystříčka, Albrechtice, Hoštejn, Hněvkov, Vranová, Víska, Jaroměřice, Letovice, Luže, Rychmburk, Rabouň, Cerekvice, Jankelec, Černvíř, Hvězda; 14 — Svitavy, Ústí n. O., Vys. Mýto, Litomyšl, M. Třebová, Polička, Boskovice, Č. Třebová, Lanškroun; 15 — na SZ v okolí středisek obvod. významu, na V Zábřežsko, na J Letovice—Boskovice mají hustotu nad 150 obyv./km²; 16 — D 43 v úseku V. Mýto—Litomyšl—Čistá, Hradec n. S., Svitávka, D Svitavy—Olomouc ve 2 alt.: Čistá—Kunčina—Vranová (severní), Svitavy—Dlouhá Loučka—Křenov—Biskupice (jižní); 17 — na SZ až v S; 19 — Lukavský potok,

Štíty, Tichá Orlice I.—III., Třebůvka, Křetina a Zlatý potok, Chrudimka; 20 — Loučná a Chrudimka; 22 — v severní polovině okresu; V od M. Třebové do prostoru Č. Třebové a mezi V. Mýtem a Choceň; 23 — ložiska a těžba nerud. surovin.

28. 1 — zasahuje CHKO Moravský kras; 2 — 8 SPR; 5 — Opatovice OP; 8 — jádro okresu nad 600 m vrstevnicí; 12 — Rychtářov, Boskovice, Jerman, Úsobrnó, Loštice, Náměstí n. H.; 13 — na vých. regionál. aglom. Olomouc—Přerov, Prostějov; 14 — Boskovice (část); 15 — okrajově částí okresu s hustotou nad 150 obyv./km²; 16 — D Svitavy—Olomouc ve 2 alt.; sev. v úseku Vranová, Podolí, Náměstí n. H., již. v úseku Biskupice—Slatinice; 17 — vých. část okresu; 19 — Třebůvka; 20 — Šumice (část); 22 — dotýká se severní hranice okresu.

29. 1 — CHKO návrh Třeboňsko, návrh Vítorazsko, část CHKO návrh Novohradské hory; 2 — cca 40 SPR; 3 — 1 lokalita; 4 — cca 10 navrhovaných; 5 — zasahuje vzdutí Orlika; 6 — Třeboň (léčebná rašelina), dtto JV od Bechyně; 7 — v centrální části vnější lázeňské území lázní Třeboň; 8 — pouze již. část okresu nad 600 m; 11 — lokální České Budějovice, Mydlovary, Trhové Sviny, Veselí n. L., Třeboň, Rožmberk; 12 — Hněvkovice, Krkavec, Jemčina, Stará a Nová Hlína, Borovany, Byňov, Římov OP, Dlouhá, Hradiště, Loužek, Rychnov, Kořensko (rozšíření); 13 — České Budějovice a Tábor—Sez. Ústí—Soběslav; 14 — Čes. Budějovice, Písek, Soběslav, Třeboň, Týn n. Vlt., Kaplice, Trhové Sviny, Vodňany; 15 — většina území s hustotou pod 150 obyv./km². Pouze příměstské oblasti měst nad 150 obyv./km²; 16 — D Praha—České Budějovice—Linz prochází okresem v prostoru Tábor—Soběslav—Č. Budějovice—Kaplice; 17 — v S a Z části okresu; 18 — Třeboň I.; 19 — Třeboň II., III., Nežárka, Stropnice, Lomnice.

30. 1 — CHKO Český ráj (od r. 1955); CHKO Labské pískovce (1973) v přípravě CHKO Kokořínsko, CHKO Lužické hory, CHKO Broumovské stěny; 2 — cca 50 chráněných území; 3 — 1 plocha; 5 — Chříbská OP, Česká Skalice; 6 — OP minerál. pramenů Lázní Bělohrad a Běloves; 7 — ve V polovině vnější lázeňské území Lázní Bělohrad a Běloves; 8 — celý okres pod 600 m, jen nepatrné enklávy nad 600 m; 11 — v Z části ještě vliv znečišť. ovzduší z SHR (Děčín, Sněžník), jinak lokální; 12 — Jetřichovice, Srbská Kamenice, Vysoká Lípa, Zákupy, Veselí, Stráž p. R., Noviny p. R., Neveklovice, Buřínsko, Ždár, Bukovina, Na polici, Pod Starokovem, Slatina, Hořice; 13 — Regionální aglomerace Č. Lípa—Stráž p. R., Mladá Boleslav—Košmonosy a na SZ se dotýká Ústí n. L.—Děčín; 14 — další střediska osídlení obvod. významu Jičín, Dvůr Králové n. L., Náchod, Hořice, Hronov; 15 — Větší část okresu má hustotu nad 150 obyv./km². Jen lesnatý pás Kokořínsko—Dokesko—Jablunné v Podjí, a úzký pás Ml. Boleslav—Jičín pod touto hranicí; 16 — D II prochází okresem v prostoru Jaroměř—Hajnice, (alt. Jaroměř—Náchod—stát. hranice prochází rovněž okresem); 17 — větší část okresu; 19 — Kamenice, Ploučnice, Obrtka; 20 — Jizera.

31. 1 — na JZ se dotýká CHKO Slavkovský les (1974); 2 — celkem 8 maloplošných CHÚ; 3 — Lázeňské lesy Karlových Varů a Františkových Lázní; 5 — Karlovy Vary; 6 — značná část okresu je v OP min. pramenů Karlových Varů; Kyselka aj.; 7. — v SV polovině vnější lázeňské území Karlových Varů; 8 — Téměř celé území pod 600 m, okrajová část na JZ nad 600 m; 11 — Celá JZ polovina okresu značně znečištěna zdroji ze Sokolovska; 12 — Nivy, Stráž (část); 13 — Regionální aglomerace Karlovy Vary, Sokolov, Cheb; 14 — Střediska obvodního významu Karlovy Vary, Sokolov; 15 — Celý okres s hustotou nad 150 obyv./km²; 19 — Ostrovsko; 23 — Poveřová těžba hnědého uhlí v JZ polovině okresu.

32. 1 — Na JZ se dotýká CHKO Slavkovský les; 2 — 4 chů; 3 — 1 plocha; 5 — Žlutice (část OP), Kadaň (část); 6 — Zasahuje část OP min. pramenů Karlových Varů a Kyselky; 7 — na Z okraji vnější lázeňské území Karlových Varů; 8 — Velká část území okresu nad 600 m, jen Z a V okraj pod 600 m; 11 — z východu a SV zasahuje vlivy Severočeské hnědouhelné pánev; 12 — Hlubocká pila, Stráž, Vojnín, Sedlec, Stanovice (část OP); 13 — Na Z zasahuje regionál. aglomerace Sokolov—Karlovy Vary, na vých. SHR; 14 — Kadaň (část); 15 — Většina území pod 150 obyv./km². Jen Karlovarsko na Z a Kláštersko n. O. na SV nad touto hranicí; 17 — Vých. třetina území; 19 — Bočovsko.

33. 2 — cca 32 CHÚ; 3 — 1 plocha; 5 — Hracholusky, Ejpovice, Litice, část OP Nýrsko; 6 — Na SZ zasahuje část OP min. pramenů Mariánských Lázní; 7 — Na SZ zasahuje vnější lázeňské území Mariánských Lázní; 8 — Celé území s výjimkou malých enkláv pod 600 m; 11 — Plzeň a okolí (aglomerace), Rokycany, Klatovy, další lokálně; 12 — Michalovy hory (část), Chodov, Kocov, Valeha, Štítary OP, Mašovice, Domažlice, Zahořany, Slatina, Žákava, Čirice, Štěnovice, Merklín, Lelov, Dobřany, Kladruby, Trpisty, Kotěrov, Spálené Poříčí, Lisov; 13 — Plzeňská aglomerace; 14 — Plzeň, Rokycany, Klatovy, Domažlice, Stříbro, Horšovský Týn; 15 — Větší polovina okresu pod 150 obyv./km². Široké okolí Plzně nad touto hranicí; 16 — D 5 v úseku Rokycany—Plzeň—Stříbro—Bor; 17 — Přes polovina území okresu; 19 — Dubovka, Rubřina, Černý potok, Pod nádrží Hracholusky, Třešňovka; 20 — Plzeň jih I., II., Plzeň západ.

34. 1 — CHKO Český kras (1973), návrh CHKO Křivoklátsko; 2 — asi 15 CHÚ; 3 — 1 plocha; 4 — 1 klidová oblast; 5 — Klíčava OP, D. Dráteník, Ejbovice (část); 8 — celé území pod 600 m; 11 — Beroun—Králuv Dvůr—Zdice, na JZ Plzeňské aglomerace, v LHC Karlštejn poškozeny lesní porosty; 12 — Sedlečsko, Nová Huť, Líblín, Modřejovice, Žloukvice, Křivoklát, Kyšice, Horní Podkozí, Chrbiny, Nenačovice, Hředle, Chutětín, Skryje; 13 — na SV se dotýká Pražská (středočeská) a na JZ Plzeňská; 14 — Beroun, Hořovice, Kralovice; 15 — většina území pod 150 obyv./km². Pouze pás Plzeň—Zbiroh—Berounsko je nad touto hodnotou; 16 — D 5 prochází okresem v prostoru Rudná—Beroun—Kařež; 17 — nezalesněné území okresu; 19 — Stroupinský potok.
35. 1 — část, navrhovaná CHKO Blanský les; 2 — 13 chů; 4 — 2 klid. oblasti; 8 — Jižní část okresu nad 600 m, stejně jako okrajové části s okresem Šumava, ostatní pod 600 m; 11 — České Budějovice, Strakonice, Větřín a lokální, v LHC Český Krumlov poškozeno cca 200 ha lesních porostů; 12 — Dražovice, Horažďovice, Nihošovice, Radošovice, Strakonice, Čiehtice, Chroboly (část), Břeží, Divčí Kámen, Kájov, Drahoslavice, Č. Krumlov (Větřín), Mlýnský potok; 13 — na JV se dotýká: Č. Budějovice; 14 — Strakonice, Č. Budějovice, Č. Krumlov, Horažďovice; 15 — většina území pod 150 obyv./km². Pouze Strakonice, Horažďovicko a Budějovicko nad touto hranicí; 16 — D Praha—Linz prochází územím JZ od Č. Budějovic; 17 — několik drobných enkláv; 19 — Nezdický potok, Horní Malše.
36. 2 — 19 chů; 3 — 1 plocha; 4 — 3 (—4) návrhy; 5 — Vrané, Štěchovice, Slapy, Kamýk, Orlík, Švihov (Želivka) OP; 8 — celé území pod 600 m; 11 — Tábořsko a lokální. Vých. od Mníšku poškozeny lesní porosty; 12 — Bechyně, Židovka, Nad Bechyní, Brzina, Velká, Nový Knín, Medník, Kamenný Přívoz, Viláková Lhota, Vlkančice (část), Káecov, Soušovice, Liběž (část), Všechlapy, Čejkovice, Samopše, Stříbrná Skalice (část); 13 — na S se dotýká Pražská Středočeská; 14 — na JV se dotýká Písek, Tábor, Sedlčany; 15 — Většina území okresu pod 150 obyvatel/km². Pouze na S zasahující Pražská aglomerace a na J Tábořsko nad touto hranicí; 16 — D 1 protíná JV část okresu. Rovněž dálniční přípojka od Benešova; 17 — v jižní části mezi Tábořem a Týnem n. V.
37. 2 — 1 chů; 3 — 1 plocha; 4 — 2 návrhy; 5 — Kutná Hora (částečně OP); 8 — celé území pod 600 m; 11 — lokální; 12 — Průhonice (část), Úvaly, Doubravčany, Vlkančice (část), Stříbrná Skalice (část); 13 — na SZ se dotýká Pražská aglomerace; 14 — Říčany, Ledec n. S.; 15 — většina okresu pod 150 obyv./km². Prostor Pražské aglomerace a na JV okolí Golčova Jeníkova nad touto hranicí; 16 — D 1 prochází Z částí okresu; 17 — centrální polovina okresu.
41. 2 — 4 chů; 3 — 1 plocha; 5 — Nechranice, Kadaň; 8 — celý okres pod 600 m; 11 — téměř celý okres pod vlivem Severočeské hnědouhelné pánve; 12 — Kryry, Soběchleby; 13 — SZ polovina v SHR; 14 — Zatec, Louny, Chomutov (na SZ hranici), Kadaň, Podbořany; 15 — Chomutovská část nad 150 obyv./km². Ostatní území pod touto hranicí; 17 — celý okres; 19 — Lišanský potok; 20 — Ohře IV., V., VII., Tršický vodovod, Rakovnický a Lišanský potok.
42. 2 — 3 chů; 8 — celý okres pod 600 m; 11 — polovina okresu pod vlivem Severočeské pánve a Litoměřicka—Lovosicka; 14 — Litoměřice; 15 — SV část okresu s hustotou nad 150 obyv./km². Ostatní část pod touto hranicí; 16 — D 8 prochází v prostoru Roudnice—Brozany; 17 — celý okres; 19 — Ohře I.—III.; 21 — Vltava VIII., Brňany—Brozany.
43. 2 — cca 30 chů; 5 — Hostivař, Džbán—Šárka; 8 — celý okres pod 600 m; 11 — celé území okresu pod vlivem zdrojů exhalací v Pražské středočeské aglomeraci; 12 — Petrovice, Průhonice (část); 13 — Pražská středočeská aglomerace; 14 — Praha, Říčany, Stará Boleslav—Brandýs n. L.; 15 — celý okres přes 150 obyv./km²; 16 — D 1 výpad z Prahy na JV, D 8 na severu. D 11 na SV, okružní komunikační dálniční tah, nové přemostění Vltavy; 17 — celý okres; 19 — Vltava III., 20 — Brandýs n. L., Veleň, Kostelec n. L., Kostelec—Neratovice.
44. 1 — Český kras (1973); 2 — 12 chů; 4 — 3 návrhy; 5 — Suchomasty; 8 — celý okres pod 600 m; 11 — Beroun—Zdice—Králuv Dvůr, Lochkov, vliv Pražské středočeské aglomerace, lokální. U Mníšku poškozeny lesní porosty; 13 — Pražská aglomerace; 14 — Beroun, Praha zasahuje na SV; 15 — všechny katastry nad 150 obyv./km². Pouze lesnaté Hřebeny pod touto hranicí; 17 — většina nezalesněného území okresu; 23 — několik lokalit rozsáhlé těžby vápence.
45. 1 — návrh CHKO Pálavské vrchy, Moravský kras se dotýká okresu; 2 — celkem 12 chů; 8 — celé území pod 600 m; 11 — ze zdrojů znečištění v Brně a dále lokální zejména od zemědělských závodů; 12 — Nové Mlýny, Želešice, Líšeň, Holubice; 13 — SV část je v Brněnské aglomeraci; 14 — Brno (část), Vyškov, Slavkov u Brna, Židlochovice; 15 — SV polovina okresu s hustotou nad 150 obyv./km²; 16 — D 2 v úseku Brno—Nosislav; D 47 s odbočkou Rousínov—Komořany—Hvězdice na Uherské Hradiště, územím prochází alt. D Brno—Vídeň v úseku Ořechov—Pohořelice—Nový Přerov; 17 — celý okres; 19 — Hrušovany—Hrabětice; 20 — Krhovice—Hevlín II., Sedlešovice—Jaroslavice II., Kupařovice—Branišovice, Odrovice—Pohořelice; Rajhrad—Ořechov, Nosislav—Újezd—Těšany, Medlov—Vranovice, Jevišovka—Šakvice;

21 — Krhovice—Hevlín I., Sedlešovice—Jaroslavičce I., Závlačky pod Brnem; 23 — Ložiska a těžba nerud. surovin.

46. 1 — návrh CHKO Pálavské vrchy; 2 — 5 chů; 3 — 2 plochy; 8 — celý okres pod 600 m; 11 — jen lokální; 12 — Nové Mlýny (část); 14 — Mikulov; 15 — vých. polovina okresu nad 150 obyv./km²; 17 — celý okres; 20 — Brod n. D., Bulhary—Valtice (část); 23 — ložiska nerost. surovin. Zájem o těžbu.

47. 2 — 13 chů; 6 — zasahuje OP minerál. pramenů Sokolnice, Šaratice; 9 — celý okres pod 600 m; 11 — lokální u sídlišť a zemědělských závodů; 12 — Krumvíř, Terezín; 13 — Regionál. aglomerace Brněnská na SZ, na JV se dotýká Břeclav—Hodonín; 14 — Kyjov, Hustopeče; 15 — celý okres s hustotou nad 150 obyv./km²; 16 — D 2 v úseku Blučina—Hustopeče—Němčičky a alt. D 1 v úseku Blučina—Kyjov—Bzenec—Veselí n. M.; 17 — celý okres; 20 — Kyjov—Dubňany (část), Nosislav—Újezd—Těšany (část), Podivín—Lužice (část); 23 — ložiska a těžba paliv ve V části okresu.

48. 1 — návrh CHKO Pálavské vrchy (Pavlovské); 2 — 12 chů; 3 — 1 plocha; 6 — Ostrožská Nová Ves; 8 — celé území okresu pod 600 m; 11 — Hodonín, Břeclav, Dubňany a lokální u sídlišť; 12 — Lanžhot, Rohatec, Ostroh, Nové Mlýny (část); 13 — Břeclav—Hodonín na JZ, Gottwaldov—Uher. Hradiště na SV; 14 — Břeclav, Hodonín, Uher. Hradiště, Veselí n. M.; 15 — celé území okresu nad 150 obyv./km²; 16 — D 2 v úseku Velké Pavlovice—Lanžhot a jižní alt. D 1 v úseku Vracov—Veselí n. M.; 17 — celý okres; 20 — Hodonín, Lanžhot, Podivín, Lužice, Kyjov, Dubňany, Uher. Hradiště—Rohatec, Napajedla—Uher. Hradiště, Břeclav, Lanžhot, Brod n. Dyjí—Bulhary, Valtice; 22 — údolí Moravy ve směru podélné osy okresu; 23 — ložiska a těžba paliv a nerud. surovin.

52. 5 — Všechlapy, Nové Sedlo; 6 — OP min. pramenů Teplice a Bílina; 8 — celý okres pod 600 m; 11 — viz č. 1; 13 — Severočeská hnědohelná pánev; 14 — Teplice, Most, Chomutov, Bílina; 15 — celý okres nad 150 obyv./km²; 16 — D 8 protíná V okraj okresu; 23 — velkoplošná těžba nerost. surovin a paliv.

53. 1 — Labské pískovce (1973), návrh CHKO České středohoří; 2 — 41 chů; 5 — Střekov; 6 — OP minerál. pramenů Teplice, Bíliny; Břvany a Zaječice; 7 — v záp. polovině vnější lázeňské území lázní Bílina; 8 — centrální část Č. středohoří nad 600 m (\pm izolované lokality), ostatní území pod 600 m; 11 — celá západní polovina pod vlivem SHR; 12 — Ústěk, Vlastislav; 13 — v SZ polovině zasahuje SHR; Litoměřice; Česká Lípa—Stráž p. R., 14 — Ústí n. L., Děčín, Most Litoměřice, Č. Lípa, Louny, Lovosice, Bílina; 15 — Větší část okresu s hustotou nad 150 obyvatel/km². Jen JZ a prostor mezi Ústím n. L., Č. Lípou a Litoměřicemi pod touto hranicí; 16 — D 8 půl okres v prostoru Terezín—Lovosice—Velemin—Tuchomyšl; 17 — JZ, J a V část okresu; 19 — Kamenice, Ploučnice; 20 — Ohře I., III., 21 — Brňany—Brozany.

54. 1 — na J se dotýká návrh CHKO Krivoklátsko; 2 — 8 chů; 3 — 2 lokality; 5 — Klíčava (OP zasahuje); 8 — celé území pod 600 m; 11 — Z pod vlivem SHR, V pod vlivem Kladenska. V LHC Smečno poškozeny lesní porosty; 13 — do JV části zasahuje Pražská středočeská aglomerace; 14 — Kladno, Slaný; 15 — Z část okresu pod 150 obyv./km², V část nad touto hranicí; 17 — nezálesněné části okresu; 19 — Lodenický potok.

55. 2—3 chů; 7 — v SZ části vnější lázeňské území lázní Mšené; 8 — celé území okresu pod 600 m; 11 — zasahuje Kladensko; zdroje znečištění elektrárna Mělník; Štětí; Kralupy a Pražská aglomerace; 13 — Pražská středočeská aglomerace v jižní polovině; 14 — Kladno, Kralupy, Roudnice; 15 — většina území okresu nad 150 obyv./km². Pouze malá část území okresu na Z pod touto hranicí; 16 — D 5 v jižní části mezi Stodůlkami a Rudnou; D 8 prochází okresem v SV části (Vojkovic—Roudnice); 17 — prakticky celý okres; 20 — Slaný—Kladno—Kralupy; Vltava IV., Ohře I., 21 — Vltava III., V., VII.; 22 — v SV části okresu sleduje tok Labe.

56. 2 — Kolem 65 chů, vesměs ochrana zbytků původních a přirozených stanovišť; 3 — 5 ploch; 4 — 1 návrh; 5 — Kutná Hora OP, Žehuň, Křižanovice; 6 — rozsáhlé OP min. pramenů Poděbrad, OP min. pramenů Bohdanče, Toušeně, Velichovky; 7 — v záp. části vnější lázeňské území Toušeně, ve střední Poděbrad; ve vých. části vnější lázeňské území Bohdanče a na SV Velichovky; 8 — celé území okresu pod 600 m; 11 — Kolín, Opatovice, Chvaletice, Hradec Králové, Pardubice a silné lokální znečištění. V LHC Mělník a Brandýs n. L. poškozeny lesní porosty; 12 — Městec Králové, Chlumec n. C., Rožďalovice, Šapava, Batín, Jičín, Tuchoraz, Břeží, Žleby OP, Bohdaneč, Zdelov, Korunka, Třebechovice, Rodov, Vysoké Veselí, Škrovád; 13 — na Z Pražská aglomerace; Hradec—Pardubice—Chrudim; Nymburk—Kolín—Kutná Hora; 14 — Mělník, Nymburk, Kolín, Kutná Hora, Hradec Králové, Pardubice, Chrudim, Čáslav, Holice, Jaroměř, Nový Bydžov, Přelouč, Český Brod; 15 — většina okresu nad 150 obyv./km². Pouze enkláva ve střední části okresu pod touto hranicí (Mladá Boleslav—Městec Králové—Přelouč); 16 — D 11 prochází celým okresem; D 35 v prostoru Hradec—Holice—Vysoké Mýto; 17 — celý okres; 18 — Poděbradská blata, Klavary—Sadská; Opatovický kanál; 19 — Mrlína—Hasina, Bylanka, Holice II., Urbanice—Kocelice, Klejnarka—Vrehlice; 20 — Jizera, Klavary—Sadská; Vrehlice—

Klejnarka; Doubrava; Nymburk—Lysá; Jíkov—Chleby—Nymburk; Lovčice—Městec Králové; Dohalice—Jeřice; Mlékosrby; Smirady; Urbanice—Kosice; Žízlice—Chlumec n. C.; Veletov—Kolín—V. Osek; Srnojedy—Přelouč; Chrudimka; Loučná; Opočenská kotlina; 21 — Vltava III.; Čelákovice—Všetaty; Sedlčánky—Mochov; Jaroměř—Hradec Králové II., Opatovický kanál; 22 — prochází celým okresem a sleduje ± tok Labe od Pardubic až do Mělníka. V prostoru Pardubice—Zámsrk větší investice s územními důsledky.

57. 2 — 18 chů; 5 — Plumlov; Nemilka OP; 6 — minerál. prameny Horní Moštěnice; Bludov, Slatinice (část); 7 — lázeňské vnější území Chropyně (u Přerova); Bludov (u Šumperka); 8 — téměř celý okres pod 600 m. Pouze na S v předhůří Jeseníků malá část nad 600 m; 11 — Zdroje znečištění v Olomouci, Přerově, Uničově, Prostějově, Kojetíně, Chropyni, Kroměříži. Další menší lokální; 12 — Hněvkov, Řimice, Olšany, Žeravice, Velká Bystřice I.—II., Mohelnice, Otaslavice; 13 — Olomouc—Prostějov—Přerov; Zábřeh—Šumperk; 14 — Olomouc, Prostějov, Přerov; Kroměříž, Vyškov (část), Šumperk (část); Litovel, Uničov, Zábřeh; 15 — téměř celý s hustotou nad 150 obyv./km²; 16 — D Svitavy—Olomouc ve 2 variantách: severní Těšetice—Olomouc; jižní: Pěnčín, Slatinice, Olomouc; 17 — celý okres (kromě severního okraje); 19 — Blata—Vrbátky, Biskupice, Tršice, Kojetín, Tovačov, Uničov; 20 — Olomouc, Tovačov, Kojetín, Kroměříž—Rataje; Přerov—Tlumačov; Olomouc—Přerov—Velká Bystřice; Litovel—Prostějov—Němčice; Dlouhá Loučka—Střelice—Hnojice; 22 — údolí Moravy a odbočka údolím Bečvy zasáhne jižní a střední část okresu. Mezi Litovl a Lošticemi po Třebúvece opouští území okresu; 23 — ložiska a těžba nerostných surovin.

58. 1 — návrh CHKO Vranov; 2 — 16 chů; 3 — 2 plochy; 4 — 2 rekreační lesy v příměstské oblasti Brna; 5 — Vranov, Znojmo OP, Jevišovice, Brněnská př., Dalešice (ve výst.); 8 — celé území pod 600 m; 11 — Brněnská aglomerace, Oslavany a řada lokálních; 12 — Býčí skála, Hardegg, Výrovce, Plaveč, Horní Kounice, Mohelno, Dalešice (ve výstavbě), Oslavany, Čučice, Veverská Bítýška; 13 — Brněnská aglomerace; Znojemská; 14 — Brno, Blansko, Znojmo, Ivančice, Mor. Krumlov, Tišnov, Rosice; 15 — SV polovina okresu a příměstská oblast Znojma nad 150 obyv./km²; 16 — D 1 v úseku Velká Bíteš—Brno; D 43 v úseku Žernovník—Kuřim—Brno; D 47 v úseku Brno—Rousínov—Vyškov resp. odbočka alt. na Uherské Hradiště v úseku Rousínov—Bohdalice; 17 — téměř celý okres; 23 — významná ložiska paliv a rud; těžba.

59. 1 — Moravský Kras (1956); 2 — 3 lokality chů; 6 — OP Opatovice, zasahuje; 8 — celé území okresu pod 600 m; 11 — lokální; zčásti vliv Brněnské aglomerace; 12 — Holštejn; 13 — na JZ se dotýká Brněnská aglomerace; 15 — téměř celý okres s hustotou nad 150 obyv./km²; 23 — v jižní části okresu těžba nerostných surovin.

60. 2 — 2 lokality chů; 6 — OP minerál. pramenů Sokolnice; 8 — celý okres pod 600 m; 13 — na Z se dotýká Brněnská aglomerace; 15 — téměř celý okres s hustotou nad 150 obyv./km²; 16 — na J okrají prochází jižní větev alt. D Brno—Trenčín v úseku Dambořice; 17 — Kromě centrální lesnaté části celý okres; 20 — Nosislav—Újezd—Těšany (část).

61. 2 — 18 chů; 5 — Koryčany OP; 8 — celý okres pod 600 m; 12 — Zdounky, Osvětimany; 13 — na V se dotýká území okresu Gottwaldov a Uherské Hradiště; 15 — JV a SV okraj s hustotou nad 150 obyv./km²; 16 — Trasa D 1, alternativní větev v úseku Kučerov—Nemochovice—Buchlovice—Uherské Hradiště; 17 — celý okres; 20 — Kroměříž—Rataje (část), Napajedla—Uher. Hradiště (část); 22 — V hranice okresu v údolí Moravy.

62. 1 — návrh CHKO Bílé Karpaty; 2 — 6 chů; 5 — Bojkovice — zasahuje OP; 7 — OP lázní Petrov; 8 — jen malá část na rozhraní Moravy a Slovenska přes 600 m; 11 — lokální; 12 — Záhvořovice, Suchá Loz, Nivnice, Korytná, Jamné, Javorník, Velická, Radějov, Veletiny; 13 — na SZ se dotýká okresu regionální aglomerace Gottwaldov—Uherské Hradiště; 15 — severní polovina s hustotou nad 150 obyv./km²; 16 — D 1 v úseku Veselí n. M. — Nivnice—St. Hrozenkov resp. alternativa Uherské Hradiště—Uh. Brod—St. Hrozenkov; 17 — Kromě vlastního pásma Bílých Karpat celý okres; 19 — Kopanice I., II., Valašské Klobouky — Slavičín (část); 20 — Ostrožská Nová Ves—Blatnice—Strážnice; Uherské Hradiště—Rohatec.

83. 2 — 12 chů v opavské části; 8 — jen malé výběžky Jeseníků přes 600 m; 11 — Opava; na JV zasahují zdroje OKR. Jinak lokální; 12 — Brumovice, Neplachovice, Hlučín; 13 — v JV části zasahuje Ostravská aglomerace (OKR); 14 — Opava, Krnov, Hlučín; 15 — JV polovina s hustotou přes 150 obyv./km²; 17 — Kromě SZ celé území okresu; 18 — Javorník; 19 — Opava—Děhylov; 23 — na JV zasahují ložiska paliv. Menší ložiska ostatních surovin.

84. 1 — na jihu se dotýká CHKO Beskydy; 2 — 7 chů; 3 — rekreační lesy Ostravska; 5 — Žermanice, Těrlicko, Místek, Baška; 6 — min. prameny Darkov; 8 — jen výběžky Beskyd nad 600 m, jinak celý pod 600 m; 11 — OKR, Frýdek—Místek, Trinec; 12 — Věrnovice, Chotěbuz, Hrádek; 13 — Ostravská aglomerace; 14 — Ostrava, Frýdek—Místek, Havířov, Karviná, Trinec, Český Těšín, Orlová, N. Bohumín, Hlučín; 15 — celý okres nad 150 obyv./km²; 16 — D 47 Vratimov—Havířov—Český Těšín; 19 — Odra I., II. (část), Olše (Trinec—Jablunkov, část); 22 — prochází SZ okrajem okresu; 23 — ložiska a těžba kamenného uhlí.

85. 1 — malá část CHKO Beskydy; 2 — 17 chů; 3 — 1 lokalita; 6 — OP min. pramenů lázní Teplice nad Bečvou; 7 — ochr. pásmo Teplice nad Bečvou; 8 — nepatrné ostrůvky nad 600 m; 11 — zdroje; Hranice, N. Jičín, Přerov, Štramberk. V LHC poškozeny lesní porosty; 12 — Hukvaldy, Bartošovice, Teplice, Jeseník, Děhovoštie, Kelč (v 86), Mořkov, Penčice; 13 — na SV se dotýká OKR, na JZ Olomouc—Přerov—Prostějov, na JV Valašské Meziříčí—Vsetín; 14 — Přerov — část, Nový Jičín, Valašské Meziříčí, Koprivnice, Studénka, Hranice; 15 — celý okres s hustotou přes 150 obyvk./km². 16 — D 47 v úseku Holice u Olomouce—Dol. Újezd—Odry—Butovice—Vratimov s odbočkou vedlejší větve Hranice—Nový Jičín—Frýdek Místek—Český Těšín; 17 — JZ polovina okresu; 19 — Odra VI.—VII., Tršice (část); 22 — v JZ a SV ose prochází celým okresem, v Hustopečích nad Bečvou pokračuje v pův. směru a údolím Odry přechází do okresu 84; 23 — na SV ložiska a těžba paliv a nerost. surovin.

86. 1 — CHKO Beskydy (1973); 2 — cca 50 chů; 4 — návrh asi 10 klid. oblastí; 5 — Morávka OP, Šance OP, Horní Bečva, Fryšták OP, Bystřička, Ludkovic OP, Luhačovice, Bojkovic OP; 6 — OP min. pramenů Luhačovic; 7 — vnější lázeňské území lázní Luhačovice; 8 — celá vých. část okresu nad 600 m; 11 — Gottwaldov—Otrokovice; Valašské Meziříčí; zasahují vlivy OKR. V oblasti Beskyd poškozeno cca 25 000 ha lesních porostů; 12 — Hrádek, Horní a Dolní Lomná, Skalka, Kránsná, Prazmo, Bukovec, Kněžyně, Mečůvka, Bílá, Rožnov, Jarčová, Hutisko, Halenkov, Hovčíz, Lužná, Rajnochovice, Kelč, Kašava, Nové Dvory, Slušovice, Brusné, Frenštát p. R., Vlčovice, Zavišice, Pržno, Čeladná, Chomýž, Želechovice, Vizovice, Bohuslavice, Štítná, Chvalčov, Nový Hrozenkov, Velké Karlovice; 13 — na S hraničí OKR; Valašské Meziříčí—Vsetín; na JZ Gottwaldov—Uherské Hradiště; 14 — Vsetín, Valašské Meziříčí, Gottwaldov, Holešov, Rožnov p. R., Frenštát p. R.; 16 — na SV okraji okresu je D Ostrava—Čadea v úseku Oldřichovice, Jablunkov, Mosty u Jablunkova; 17 — Z okraj okresu; 19 — Valašské Klobouky—Slavičín (část), Olše (Trinec—Jablunkov část); 20 — Napajedla—Uherské Hradiště (část); 22 — údolí Moravy—záp. hranice okresu; 23 — na S zasahují ložiska paliv.

ZÁVĚR

Nejvýznamnější investiční činnost nejen v této pětiletce, ale i ve výhledu ohraničeném rokem 2000, se bude soustřeďovat do tradičních průmyslově sídelních aglomerací ČSR. Bude i nadále příčinou složité územní problematiky.

Pokud jde o přírodní a krajinné složky, na prvním místě o vegetaci, bude většina investičních akcí představovat radikální zásah, v mnoha případech ukončení ± přirozeného vývoje.

Československá botanická společnost, věrna své více jak 60leté tradici, v níž vždy ochrana přírody a krajiny stála na předním místě, se na jubilejní konferenci v roce 1972 a v několika dalších jednáních hlavního výboru zabývala naznačenou problematikou a hledá účinné cesty k řešení tohoto celospolečenského problému. Zatím byla učiněna tato rozhodnutí:

1. v předstihu hledat a doporučit alternativní řešení v případech, kdy by zásah vážně ohrozil nenahraditelnou součást krajiny,

2. není-li možné prosazení alternativního řešení, s dostatečnou časovou rezervou provést podrobný dokumentační průzkum druhů, společenstev, ekosystémů atd.,

3. postižené lokality navrhnout k totálnímu vědeckému využití (populační sběry druhů, praktické ověření některých ekologických problémů v krajině atd.),

4. obrátit pozornost na studium ekologie taxonů i cenotaxonů v kritických oblastech a jejich vztahu k jednotlivým deteriorizačním vlivům a na indikační význam druhů,

5. sestavit seznam ohrožených druhů čs. květeny (příp. druhů, které doporučit již v budoucnu nesbírat pro účely herbářů),

6. sestavit seznam ohrožených fytoocenóz a vypracování režimu jejich obhospodařování a ochrany,

7. sestavit přehled oblastí a lokalit, které v nejbližší budoucnosti budou definitivně ztraceny, jako území pro přednostní botanický výzkum (viz ad 2).

Předběžný pokus o využití prognózních prací (určených původně pro plánovací a řídicí orgány československé společnosti a národního hospodářství) k charakteristice krajinoekologických podmínek a pro prognózu jejich vývoje v jednotlivých fytogeografických okresech ČSR, podává pouze generelní přehled, který odpovídá měřítku zvolených podkladů použitých při sestavování této práce (tj. 1 : 500 000).

Má být úvodní informací do naznačené problematiky i pomůckou v orientaci při usměrňování dalšího regionálního botanického výzkumu.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Tschechoslowakische Botanische Gesellschaft bei der Tschechoslowakischen Akademie der Wissenschaften beschäftigte sich bei der zum 60. Jahrestag ihrer Gründung einberufenen Konferenz, sowie bei verschiedenen Verhandlungen der einzelnen Hauptausschüsse, mit Fragen des Schutzes der Vegetationsdecke im Zusammenhang mit der Entfaltung der Volkswirtschaft. Unter anderem wurde beschlossen, mit Vorsprung alternative Lösungen für Fälle zu suchen und zu empfehlen, in denen ein Eingriff einen unersetzbaren Teil einer Landschaft ernsthaft bedrohen würde; die betroffenen Lokalitäten sollen für eine vollkommene wissenschaftliche Ausnützung empfohlen werden; es soll ein Verzeichnis der bedrohten tschechoslowakischen Pflanzenarten und ein Verzeichnis der in Gefahr schwebenden Phytozöosen (einschliesslich der Ausarbeitung eines Regimes für ihre Betreuung und ihren Schutz) ausgearbeitet und schliesslich eine Übersicht der Gegenden und Lokalitäten zusammengestellt werden, die in allernächster Zukunft definitiv verloren gehen; diesen muss eine vorrangige botanische Erforschung gewidmet werden.

Der letzten der hier aufgezählten Aufgaben ist der vorliegende Beitrag gewidmet. Der Autor benützte dabei das ausgearbeitete System der prognostischen Arbeiten über die Entwicklung der Wirtschaft und Gesellschaft in der Periode, die, wie in einem Rahmen, mit dem Jahr 2000 abgeschlossen wird, und insbesondere die Urbanisationsprognosen der Tschechischen Sozialistischen Republik. Er macht darauf aufmerksam, dass die Naturwissenschaften im allgemeinen und besonders die Fächer, die sich mit Landschaftsschutz (Landschaftsökologie u. a.) und seinen Teilgebieten, einschliesslich der botanischen prognostischen Gesichtspunkte beschäftigen meistens zu kurz kamen. Heute ist jedoch allgemein bekannt, dass die anthropogene Einflüsse auf die Vegetationsdecke Mitteleuropas wenigstens ebenso wichtig, wie z. B. die Einflüsse des Wetters oder die Bodenbedingungen sind. Nach manchen Autoren wird der Zustand einer Landschaft durch anthropogene Einflüsse sogar stärker bestimmt als durch Naturbedingungen und Milieu.

Der Autor gibt in seinem Beitrag eine Übersicht über die mögliche Beeinflussung der einzelnen phytogeographischen Kreise der Tschechischen Sozialistischen Republik durch landschaftsökologische Faktoren. Er verwendet folgende Faktoren: geschützte Gebiete mit grosser Fläche, die übrigen geschützten Gebiete, zweckgebundene Wälder, Ruhegebiete, Wasserbecken (bestehende), Schutzzonen für Mineralwasserquellen und warme Quellen, Gebiete der Badeorte, Gebiete über der Höhenlinie von 600 m, Gebiete mit verunreinigter Luft, Wasserbecken (geplante), regionale Agglomerationen (Besiedlungs- und Industriekonzentrationen), Siedlungszentren mit Bedeutung für ein gewisses Gebiet, Territorien mit einer Bevölkerungsdichte über 150 Einwohner je km², Autobahnen (Aussicht), präferierte Gebiete für landwirtschaftliche Produktion, Entwässerung auf grossen Flächen (gegenwärtiger Stand und Prognose), Bewässerung grosser Flächen, Donau—Oder—Elbe-Kanal (Prognose), Förderung von Mineralrohstoffen auf grossen Flächen.

Nach Durchführung einer territorialen Erhebung dieser Faktoren, die positiv und negativ auf die Vegetationsdecke resp. die ökologischen Bedingungen der einzelnen phytogeographischen Kreise wirken, wurden sie informativ verglichen und in 6 Gruppen aufgeteilt.

Ein Versuch, die prognostische Arbeit zur Charakterisierung der landschaftsökologischen Bedingungen und für eine Prognose über ihre Entwicklung auszunützen, gibt uns bloss eine rahmenartige Übersicht, die dem Massstab der angewandten Unterlagen (1 : 500 000) entspricht. Diese soll eine einführende Information in die komplizierte Problematik und ein Hilfsmittel zur Orientierung bei der Ausrichtung der regionalen botanischen Forschungsaufgaben sein.

- ANONYMUS (1959): Regionální členění Československa pro potřeby Flory ČSR. — Praha, 8 p., 1 map., ed. Čs. bot. Spol.
- ANONYMUS (197?): Prognóza nejhodnějšího využití území ČSR. Uplatnění územně technických podmínek v soustavě koncepcí vědecko-technického rozvoje do roku 1990. — Terplan, Praha.
- ANONYMUS (1973): Perspektivní vývoj osídlení a urbanizace ČSR a jeho společensko-ekonomické důsledky. II. etapa. — Terplan, Praha.
- ELLENBERG H. (1963): Vegetation Mitteleuropas mit den Alpen. — In: WALTER H.: Einführung in die Phytologie. Tom. 4/2. — Stuttgart.
- HEJNÝ S. et B. ROSICKÝ (1960): K některým otázkám krajiny jako rekreační oblasti. — In JENÍK J. [red.]: Tvorba a ochrana krajiny, p. 104—115, Praha.
- JENÍK J. (1970): Obecná geobotanika — Úvod do nauky o rostlinstvu. — Uč. texty vys. škol, Praha.
- KOŘÍNEK M. (1970): Evidence lesů poškozených exhaláty. — Acta Ecol. Natur. Region., Praha, 1970/1—2 : 112—114.
- ŠTĚPÁN J. (1972): Předpokládané antropické ovlivnění území ČSR v nejbližší budoucnosti a botanický výzkum. — Acta Ecol. Natur. Region., Praha 1970/1 : 31—32, 47.

Došlo 8. září 1975
Recenzent: S. Hejný

Výročí 1976

Jiří Josef Camel

* 21. 4. 1661 † 2. 5. 1706

Brněnský rodák, který se po studiích věnoval farmacii a jako člen jezuitského řádu odjel ve svých 17 letech na misijní cestu nejprve do Mexika a odtamtud na Filipíny. V Luzonu pracoval jako lékárník až do konce svého života. Jeho zájem o rostliny byl zprvu ryze praktický, se zaměřením farmaceutickým, později však se začal zajímat o květenu Filipín i z hlediska floristického. To již navázal kontakty s některými zahraničními botaniky, především s Rayem a Petiverem v Anglii. Sbíral pro ně herbářový materiál, který se zachoval ve fragmentech v botanickém oddělení Britského muzea dodnes. Tam jsou i některé další části Camelovy pozůstalosti — perokresby rostlin, rukopisy a korespondence. Camel uveřejnil první soubornější práce o filipínské květeně. Mnoho údajů však zřejmě vplynulo anonymně do publikací tehdejších zpracovatelů tropické flóry, dále především do Rayovy *Historia Plantarum*, pro kterou Camel speciálně některé materiály do Anglie posílal. Na počest Camela Linné ve *Species plantarum* (1753) pojmenoval rod *Camellia* z čeledi *Theaceae*.